

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

6907 Superior Avenue, Cleveland, Ohio 44103.

Telephone: 431-6344

50-ti metai

Gruodis - December 6, 1965

Nr. 132

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso reikalams aptarti lapkričio 28 d. Clevelando įvyko posėdis, kuriame dalyvavo Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos nariai, Pasaulio Lietuvių Kongreso komiteto nariai ir jaunimo organizacijų pirmininkai. Gale stalo kalba PLB valdybos vicepirmininkas jaunimo reikalams inž. Vytautas Kamantas.

PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESAS

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas šaukiamas 1966 birželio 30 -- liepos 3 Chicagoje. Posėdžiai ir programos vyks The Conrad Hilton Hotel Chicagoje.

Parodos vyks Lietuvių Jaunimo Centre 5620 So. Claremont Ave, Chicagoje.

Kongreso programą sudarys akademinė, kultūrinė, religinė, politinė, pramoninė ir kitos dalys.

Akademinėje dalyje bus jaunimo posėdžiai ir paskaitos. Apžvalginės paskaitose jaunoji karta žvelgs į jaunimo padėtį ir veiklą laisvame pasaulyje ir pavergtose Lietuvoje. Toliau posėdžiuose bus diskutuojamas atskirų kraštų lietuvių jaunimo bendravimas, jaunosios ir vyresniosios kartos darbas Lietuvos laisvės kovoje, kaip derinti kūrybinį jaunosios kartos pastreiskimą dvilipėje (lietuvių ir kitataučių) aplinkoje ir t.t. Taip pat numatyti kelių sekcijų posėdžiai, kaip literatūros, sporto, mokslo, anglų kalba kalbančiųjų ir t.t. Baigiamosiose paskaitose jaunimas žvelgs į savo ateities uždavinius šeimose, mokyklose, organizacijose, visuomenėje ir kitur.

Kultūrinėje dalyje vyks jaunųjų pasaulio lietuvių menininkų koncertas, literatūros ir poezijos vakaras. Jaunimo Centre bus suruoštos jaunosios kartos parodos: dailės, meno, spaudos, fotografijos, filatelijos, architektūros, mokslo ir pan.

Religinėje dalyje numatytos iškilmingos pamaldos katalikams, protestantams ir kt.

Politinėje dalyje bus Pasaulio Lietuvių Jaunimo Petičijos (teikimas Jungtiniams Tautoms, prašant Lietuvai nepriklausomybės).

Pramoginėje dalyje ruošiamas didelis balius-banketas, šokiai.

Sportinėje dalyje vyks geriausių lietuvių sportininkų rungtynės (krepšinio, tinklinio, stalo teniso ir t.t.).

Kongreso pabaigoje visas jaunimas ir svečiai dalyvaus įspūdingoje III-je JAV ir Kanados Lietuvių Dainų Šventėje.

Prieš Kongresą (birželio 25-30) Michigan valstijoje (Dainavos stovyklavietėje) ruošiamas jaunimo organizacijų stovykla.

Po Kongreso (liepos 4-10) iš kitų kraštų atvykusiame jaunimui ruošiamas studijų stovykla kartu su kviestais JAV ir Kanados jaunimo atstovais.

JAUNIMO ORGANIZACIJŲ ŽODIS

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso Komiteto ir lietuvių jaunimo organizacijų pirmininkų bei atostovų pasitarimas, įvykęs Lietuvių Studentų Sąjungos suvažiavime.

vimo metu Clevelande 1965 lapkričio 27, susipažinęs su Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso atliktais parengiamaisiais darbais, nutarė aktyviai jungtis į Jaunimo Kongreso programos vykdymą šiais užsimojimais:

1. Kiekviena jaunimo ideologinė organizacija pasirūpina lėšomis atvykti bent vienam idėjos atstovui iš Pietų Amerikos, Eu-

torė, Stasys Barzdukas -- PLB Valdybos vykdomasis vicepirmininkas, Augustinas Idzelis -- Studentų Ateitininkų Sąjungos CV pirmininkas, Rimas Jakubauskas -- Korp! Vytis CV pirmininkas, Vytautas Kamantas -- PLB Valdybos vicepirmininkas jaunimui, Vaclovas Kleiza -- JAV LB CV narys jaunimui, Audronė Kubiliūtė -- Akademikų Skautų Drau-

Pasaulio Jaunimo Kongreso komiteto pirmininkas Algis Zaprackas, Australijos jaunimo atstovas Viktoras Martišius ir PLB valdybos vicepirm. jaunimo reikalams inž. Vytautas Kamantas Clevelande tarėsi Australijos jaunimo atvažiavimo į kongresą reikalais.

ropos ir kitų kraštų, kurių lietuvių finansškai mažiau pajėgūs.

2. Prašo Ateitį, Metmenis, Mūsų Vytį, Skautų Aidą ir kitus jaunimo žurnalus skirti visą galimą dėmesį Jaunimo Metams ir Jaunimo Kongresui, ypačingai domintis kitų kraštų (už JAV ir Kanados ribų) jaunimu.

3. Prašo Chicago lietuvių jaunimo organizacijų padalinius padėti Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso Komitetui vykdyti parengiamuosius Jaunimo Kongreso darbus ir teikti visą galimą paramą.

4. Pritaria bendrai lietuvių jaunimo stovyklai Dainavos stovyklavietėje Michigane ir padeda ją įvykdyti.

5. Džiaugiasi tuo pritarimu ir entuziazmu, kuris rodomas Jaunimo Metų ir Jaunimo Kongreso idėjai ir jos vykdymui.

6. Prašo visus lietuvius remti Jaunimo Metus ir Jaunimo Kongresą.

7. Sveikina Australijos Lietuvių Jaunimo Kongresą įvyksiantį 1966 sausio 3-8 Sidney mieste.

Mūsų jėgos, mūsų žinios
Laisvai Lietuvai Tėvynei!

Algis Zaprackas -- PLJK Komiteto pirmininkas, Zita Acalinaitė -- PLJK Komiteto sekre-

govės pirmininkė, Viktoras Martišius -- Australijos lietuvių jaunimo atstovas, Dr. Stepas Matas -- Filisterių Skautų Sąjungos CV pirmininkas, Genius Procuta -- Santaros - Šviesos Federacijos atstovas, Giedrė Rinkūnaitė -- Kanados LB Krašto Valdybos Jaunimo atstovė.

V. Plodžinsko nuotrauka

VLIKO SEIMAS SVARSTĖ SANTYKIAVIMĄ SU PAVERGTOS LIETUVOS LIETUVIAIS

LAPKRIČIO 27 ir 28 dieną New Yorke vyko Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto 1965 metų seimo posėdžiai, kuriuose dalyvavo 38 atstovai ir apsilankė apie tiek pat svečių. Seime buvo atstovaujami visi komitete dalyvaujantieji sambūriai.

Vliko pirmininkas V. Sidzikauskas, atidarydamas seimą, pakvietė atstovus susikaupus prisiminti po 1964 metų seimo mirusius Vliko veikėjus ir bendradarbius: buvusį pirmąjį Vliko pirmininką prof. Steponą Kairį, buvusį Vliko sekretorių žurnalista Henriką Blazą ir Vliko atstovybės pirmininką Venezueloje jūrų kapitoną Zigmą Domeiką. Pasveikinęs susirinkusius, pirmininkas pabrėžė, kad po šių stiprintos kovos metų ateina kiti, jaunimo metais jau pavadinti, Jaunoji karta, kiek pasivyravusi, galviningai stoja Lietuvos laisvės kovon ir tuo guodžia, kad bus kas mus pavaduoja. Vliko valdyba jau yra nutarusi dalyvauti numatomoose jaunimo pasireiškimuose ir jam padėti.

Nurodęs į naujausius reikišnius tarptautiniuose santykiuose ir jų poveikį Lietuvos laisvės kovai, pirmininkas skatino laisvus lietuvius drausmintis ir laikytis principingai. Pernai įvykęs jėgų sujungimas Vlike pažadino gerą atgarsį pavergtos Lietuvos ir pakėlė veiklumą bei dosnumą čia. Tik, šalia pasiektojo organizacinio vieningumo, dar reikia stiprinti ir psichologinį.

Pirmininko pasiūlymu buvo sudarytas seimo prezidiumas: V. Šimaitis -- pirmininkas, A. Vasaitis -- vicepirmininkas, A. Budreckis -- sekretorius. Priėmus dienotvarkę, sudarytos seimo komisijos:

Mandatų -- J. Stiklorius, P. Padalis, P. Dulevičius;

Finansų-budžeto -- A. Vedecakas, J. Pažemėnas, K. Štichnas;

Apykaitų tikrinimo -- V. Vaitiekūnas, A. Budreckis, J. Pakalka.

Nutarimų komisijon nutarta deleguoti po atstovą nuo kiekvieno Vlike dalyvaujančio sambūrio.

Seimą pasveikino Pasaulio Lietuvių Bendruomenės vardu J. Puzinas, Amerikos Lietuvių Tarybos -- V. Šimaitis, Lietuvių Teisininkų Draugijos -- J. Šlepetys, o laiškais bei telegramomis -- Lietuvos Diplomatinės Šešos, pasiuntiniai ir konsulai ir eilė organizacijų.

Vliko tarybos veikimo apžval-

nimo Sekcijos pirm., Antanas Saulaitis, SJ, Rimas Stanifnas -- LST Korp! Neo-Lithuania Vyr. Valdybos pirmininkas, Vaidotas Šimaitis -- Korp! Gintaras pirmininkas, Kęstutis P. Žygas -- Lietuvių Studentų Sąjungos JAV CV pirmininkas.

gą pateikė L. Virbickas, o valdybos -- Vliko generalinis sekretorius J. Audėnas, peržvelgdamas ir žymesnius visuomenės veiksmus bei Vliko vadovybės vaidmenį juose. Vliko vicepirmininkas B. Nemickas išdėstė kaip vyksta lėšų telkimas ir kaip jis numatomas plėsti.

Diskusijų pradžioje K. Šidlauskas įteikė prezidiumui Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjungos pareiškimą su pasiūlymais dėl Vliko struktūros, jo atstovybių ir jo veikimo programon įtrauktinių uždavinių. Seimas nutarė pareiškimą perduoti svarstyti Vliko tarybai.

Po paklausimų bei pastabų, liečiančių paskirus Vliko darbus ir neseniai įvykusią lapkričio manifestaciją, pateiktieji pranešimai buvo priimti ir teigiamai įvertinti.

Po pirmojo posėdžio seimo dalyviai su svečiais susirinko pietų, kurių metu Tautos Fondo valdybos pirmininkas prel. J. Balckūnas dar paryškino lėšų telkimo važdą ir ypač pabrėžė reikimą, kad Vliką sudarantieji sambūriai uoliau padėtų organizuoti pastovių Tautos Fondo rėmėjų būrelius.

Antrajame posėdyje seimas išklauė tris referatus: Vliko pirmininko V. Sidzikausko, PLB pirmininką J. Bačiūną pavadavusio J. Puzino ir Vliko valdybos na-

rio K. Čeginsko.

Referatų turinys sudarė pagrindą diskusijoms apie laisvėj esančiųjų lietuvių santykiavimą su lietuviams pavergtose Lietuvoje. Po pirmojo referato dar buvo padaryta pastabų ir dėl Vliko politinės strategijos bei taktikos, o diskusijos dėl santykiavimo buvo perkeltos į trečiąjį posėdį, sekmadienį, lapkričio 28 dieną. Jose plačiai pasisakytą ne tik dėl santykiavimą saistančių principų, bet ir dėl ju taikymo konkrečiais atvejais.

Po daugiau kaip dvi valandas trukusių diskusijų, seimas išklauė ir patvirtino komisijos patikrintą Vliko organų finansinę apyskaitą, 1966 metų sąmatą ir priėmė nutarimų komisijos pateiktas rezoliucijas.

Vliko pirmininkui turėjus tuo metu išvykti reikalais, susijusiais su jo kaip Pavergtųjų Europos Tautų Seimo pirmininko pareigomis, posėdžių baigiamąją kalbą, seimo pirmininko pakviestas, pasakė Vliko generalinis sekretorius J. Audėnas, pabrėždamas, kad Lietuvos byla pasaulyje žinoma, ir mes neleisime jos užmiršti, kad tas mūsų pastangas Lietuvoje jaučia ir tauta ir okupantai, ir kad tam didžiai gelbsti mūsų vieningumas, kurį tegu tvirtina paskutinis šio seimo žodis -- Lietuvos himnas. (ELTA)

Atominiai ginklai

JAV EUROPOJE TURI PER 5.000 ATOMINIŲ UŽTAISŲ. TAČIAU TAS ĮSPŪDINGAS SKAIČIUS NEĮTİKINA NEI PRANCŪZŲ, NEI VOKIEČIŲ. NEI KITŲ EUROPEIČIŲ. KAD AMERIKA NEBLYS PASINAUDOTI REIKALUI ISTIKUS. — BAIME SUKĖLĖ JAV POLITIKA, SIEKianti SUSITARIMO SU SOVIETAIS, O NE PATVARESNEŠ SĄJUNGOS SU VAKARŲ EUROPA.

VYTAUTAS MESKAUSKAS

JAV gynybos sekretorius Robert S. McNamara pareiškė Paryžiuje įvykusiame NATO krašto apsaugos ministerių posėdyje, kad JAV šiuo metu Europoje turinčios 5,000 atominių užtaisų ir tas skaičius per ateinančius 6 mėnesius bus dar padidintas 20%. Tai labai įspūdingas skaičius, kurio turėtų pilnai užtekti agresijai iš Rytų atremti, patį agresorių sunaikinti ir tuo pačiu jį sulaukyti nuo bet kokios pagundos tokią agresiją pradėti.

Bet nepaisant to, kaip plačiau paminėjome ankstyvesniame Dirvos Nr., Prancūzija, nesibaigydama milžiniškų išlaidų, bando pati pasigaminti bent keliasdešimt bombų, o Vakarų Vokietija nori gauti kokių nors garantijų, kad

milžiniškas amerikiečių atominis arsenalas bus tikrai panaudotas jo s apgynimui!

Ir visa tai nepaisant Vietnamo, kur amerikiečiai įrodė savo interesus! Tai dėlto, kad Vietnamo galima įžūrėti ir kitą faktą, būtent, kad Washingtonas labai nenori imtis tikrai griežtų priemonių, įskaitant ir taktinius atominius užtaisus, prieš agresorių -- šiuo atveju šiaurinį Vietnamą, kurį tokiu atsitikimu nėra įsipareigojusios ginti nei Raudonoji Kinija nei Sovietų Sąjunga, atseit rizika būtų labai nedidelė.

Maža to, Jungtinėse Amerikos Valstybėse viešpatauja noras išjungti atominius ginklus iš galimo konflikto. Washingtonas norėtų sudaryti sutartį su Sovietų Sąjunga prieš atominių ginklų išsiplėtimą, atseit, jų davimą ar pardavimą kitiems kraštams. Sovietai iš savo pusės davė surasti, kad jie sutiktų apie tai kalbėti, jei Vakarų Vokietija būtų išjungta iš bet kokie bendro NATO atominio apginklavimo ir net planavimo, kada ir kur tokie ginklai galėtų būti panaudoti.

Tokia sutartimi Washingtonas tik dar kartą surištų savo rankas ir sovietai vėlatsidurtų geresnėje padėtyje, nes kam sovietai galėtų duoti savo atominius ginklus? Raudonajai Kinijai? Daugiau negu abejotina, turint galvoje šiuo metu pašiūjusius abiejų raudonųjų valstybių santykius, Albanijai, Rumunijai ar Lenkijai? Ne. Nei vienai tų valstybių Sovietų Sąjunga neduos savo atominių ginklų, nes jie galėtų būti prieš ją pačią panaudoti. Tokiu būdu toji sutartis, dėl kurios taip sielojasi senato-

Malonu miegoti, iliuzijoms supant...

(Nukelta į 2 psl.)

ŠPIONAŽO TINKLE (4)

Už išdavystę pakeliamas į raudonosios armijos generolus

Kaip galėjo Wennerstroem, taip mažai patikimas, būti paskirtas kariniu attache į Maskvą?

Tuo metu niekas neišsivaidavo, kad juo negalima pasitikėti. Oficialūs asmenys, su kuriais jis draugavo, nieko nerado, kas būtų sukėlęs įtarimo. Saugumo organai, kurie visad būna geriau už kitus informuoti, neturėjo jo silpnųjų jokio formalus įrodymo. Vienintelis juodas taškas jo byloje buvo vokiečių karinio attache telegrama, siųsta 1948 metais, kurią švedai buvo iššifravę. Bet viršininkas nerado reikalo nuodugniau iširti ir visas reikalus buvo padėtas archyvan. Pagaliau, tarnyba Maskvoje nebuvo laikoma privilegijuota ir mažai kas iš švedų ten norėjo važiuoti.

Maskvoje Wennerstroem stengėsi sukurti kuo geriausius ryšius su amerikiečių ir kitų vakarų kraštų ambasadomis. Rezultatai viršijo jo viltis. Metmenis, kuriuos jis buvo pradėjęs daryti Stockholme, jam pasirodė naudingi Maskvoje. Čia ambasadorų durys jam buvo visur atviros. Bet rusai juo pilnai nepasitikėjo, nors tam atrodė, neturėjo jokių priežasčių. Šitas nepasitikėjimas buvo rodomas kontroliuojant pranešimus. Jei Wennerstroem padarydavo raportą apie kokį nors pobūvį ambasadoje, kur jam pavykdavo susipažinti su kokiu nors svarbiu asmeniu, Nikitučevas staiga paklausdavo, kaip buvo apsiširęs kuris nors iš to pobūvio dalyvių, apleidžiant ambasadorą. Visa tai rodo, kad rusai nepriimdavo jo raportus neišsargminavę.

Ambicingam žmogui toks nepasitikėjimas buvo sunkiai pakelia-

mas. Wennerstroem nenorėjo, kad su juo elgtųsi kaip su debiutantu, bet kaip su ekspertu toje srityje. Išbandymui ilgai tęsiantis, jis priėjo išvados, kad turi padaryti ką nors svarbaus, kad parodytų jo didingumą. Bet tam proga pasitaikė greit, kai jis grįžo Švedijon. Prieš išvykdamas susitiko su Nikitučevu, kuris jam pasakė, kad Kremliuje būsias sušauktas vyriausybės posėdis, kuriame svarstys Sovietijos gynybos planus ir vienas žvalgybos valdininkų turėsias duoti paskutines informacijas apie NATO. Bendrai buvo tikima į švedų neutralumą, bet būtų gerai, jei Wennerstroem galėtų tai patvirtinti, kad niekas nepasikeitė.

Wennerstroem sutiko. Misija buvo nesunki, nes jis žinojo, kad švedų neutralumo politika nepasikeitė. 1949 m. Danija, Norvegija ir Švedija sudarė šiaurės gynybos sąjungą, apsisprendamos nesidėti nė prie vieno bloko. Bet vėliau Danija ir Norvegija įsijungė į Atlanto sąjungą ir amerikiečių įtaka Švedijoje didėjo, tad sovietų žvalgybos viršininkas galėjo turėti pagrindo įtarimui, kad Švedija galint pasirašyti slapta susitarimą su vakarais.

Grįžęs laikinai Švedijon, Wennerstroemui kaip ekspertui sovietų klausimais, visos durys buvo atviros. Jam pavyko gauti labai slapta 1000 puslapių dokumentą, apie kurį teisme smulkiai nekalbama, bet vadinsime jį "šiaurės gynybos dispozityvu". Wennerstroemui Švedijoje ryšininku buvo nurodytas sovietų karinis attache Rubačenkovas. Tos informacijos turėjo būti Kremliuje gautos prieš vyriausybės susirinkant posėdinį. Išvakarėse Wennerstroem parsinešė dokumentą namo ir įteikė Rubačenkovui, kuris per naktį jį nufotografavo ir išsiuntė į Maskvą, kur vertėjai skubiai paruošė posėdžiui.

Su šiuo patarnavimu Wennerstroem iškilio sovietų aktyve ir tą jis pastebėjo susitikęs su Nikitučevu, kai grįžo atgal į savo postą Maskvoje. Rusai jam davė slaptyvardį "Orion" (erelis) ir jam buvo priskirtas naujas ryšininkas gen. Piotr Pavlovič Lemenov. Nikitučevas, kuris buvo tik pulkininkas paaiškino, kad Wennerstroem, po savo pasisekusio darbo prilygsta generolui ir dėl to jis galės kalbėtis tik su generolais.

Nikitučevu ir Wennerstroem ryšiai buvo paprasti, su generolu Lemenovu buvo įvesta kita sistema. Wennerstroem gavo slapta telefono numerį kur jis galėjo telefonuoti dieną ir naktį. Bet dėl savo saugumo, jis turėjo skambinti iš telefono kabinų. Generolas turėjo du automobilius ir du šoferius ir Wennerstroem turėjo juos pažinti. Jei vienas iš jų gatvėje pro jį pravažiuotų ir sustotų, jis turėtų tuojau į jį sėsti. Jei automobilyje būtų gen. Lemenovas, jis turėtų toliau eiti kaip nieko neatsitikus ir iš artimiausios telefono būdelės skubiai susisiekti su slapto telefono numeriu. Nikitučevas jo dispozicijoje pasiūkė mažesniems reikalingams. Jis rūpinosi bilietais į konferencijas, pasikalbėjimuose su sovietų lakūnais, kitaip sakant turėjo atlikti visą darbą, kurį normaliai atlikinėjo Wennerstroem kaip karinis attache.

Šis dispozityvas veikė patenkinamai ir Wennerstroem taip gerai atlikinėjo savo šnipo pareigas, kad gavo "pakėlimą" ir pabaigoj metų jis buvo privilegijuotas aukščiausias agentas.

Dabar jam nebebuvo pavaidami smulkūs reikalai, bet didelės problemos, kurias jis sprendavo savaip po pasikalbėjimo su gen. Lemenovu. Gi kas liečia pinigų, jie buvo duodami be atskaitomybės, bet jis negalėjo per daug išlaidžiai gyventi, kad nesukeltų švedų ar amerikiečių kontražvalgybos, kurios Maskvoje seka savo tarnautojus, įtarimo.

Jam buvo pripažintas sovietų armijos brigados generolo laipsnis, kuo Wennerstroem ypatingai patenkintas. Kad užsitarnautų šį

laipsnį jis padarė naują išdavystę.

Dirbdamas rusams jis pradėjo dirbti ir amerikiečiams. Bet amerikiečių agentu pasidarė ne tam, kad pas juos geriau įsitaisius. Nė vienas jo viršininkų nežinojo, kad jis dirba abiem. Jis pasidarė dvigubu agentu tam, kad labiau sukeltų pasaulio įtampą ir išnaudoti ją savo karjerai. Vėliau jis pamatė, kad tai ką daro yra labai pavojinga.

Žlugus Hitlerinei Vokietijai Europoje pasidarė tuštuma, kurią skverbėsi sovietų ekspansija. Savo okupuotas teritorijas sovietai apsupo saugumo juosta sudaryta iš komunistinių valstybių, kurių ištikimybė buvo tikri. Čekoslovakijon komunistų perversmas 1948 metais buvo paskutinis jų ekspansijos etapas. Toliau į Europą jiems durys buvo uždarytos.

Amerika ne iš karto ėmėsi jai priklausomo laisvojo pasaulio sugotojo vaidmens. Bet 1947 m. vadinamoji Trumano doktrina padarė taškus. Kiekvienas kraštas, kuris norėjo sukilti prieš totalitarinį režimą, galėjo tikėtis pilnos amerikoms paramos. Čekoslovakijos perversmas buvo signalu. Kada 1948 m. rusai bandė panašiai pasielgti su Berlynu, suvaržydami susisiekimą, susidūrė su dideliu amerikiečių pasipriešinimu. Tuo laiku, kai "orinis tiltas" padėjo berlyniečiams išsilaikyti, vakarų kraštai su Amerikos pagalba susiorganizavo pastarajai ėmus gynybai vadovauti. Per du metus Europos karinė situacija pasikeitė iš pagrindų, kas davė daug darbo įvairių kraštų žvalgyboms. Rusams trūko tikslų informacijų apie vakarų išteklis, o amerikiečiai dar mažiau žinojo apie Sovietijos. Ir kai rusai plėtė savo špionažo tinklą Vakaruose, amerikiečiai turėjo beveik iš nieko sukurti savo žvalgybą Sovietijoje. Tai buvo laikotarpis, kuris buvo labai sėkmingas tiems, kurie turėjo ir norėjo ką paduoti.

Saltasis karas vyko įvairiuose frontuose. Europoje sovietai buvo gynyminioje pozicijoje. Jų pirmasis rūpestis buvo sužinoti, kurio vietos jie gali tikėtis smūgio. Wennerstroem pagalba jiems buvo labai vertinga, ypač gavus šiaurės gynybos planus. Bet rusai taip pat norėjo žinoti kokio puolimo jie gali laukti iš vakariečių, ar tai bus invazija, ar orinis konfliktas.

Rusai painformavo Wennerstroemą, kad visos vakariečių ambasados, po amerikiečių diplomato vadovybe, stengiasi surinkti kuo daugiau informacijų vietoje. Jų tikslas visomis priemonėmis gauti įvairių žinių. Rusai norėjo sužinoti, kas vakariečius labiausiai domina ir tą žinodami jie galės nustatyti kokie yra amerikiečių tikslai, galės išdirbti to puolimo plano linijas.

Wennerstroem pažadėjo kiek galima daugiau duoti tuo reikalu informacijų, ištraukdamas jas iš savo draugų Amerikos ambasadoje.

Vakarų gynybos vadovybė buvo priėjusi nutarimo karo atveju Sovietijai pulti oro keliu, panaudojant prityrimą bombarduojant Vokietiją. Taktika buvo išdirbta,

bet amerikiečiams trūko žinių apie strateginius taikinius.

Amerikiečių žvalgyba, kuri buvo naujai sukurta, rinko žemėlapius ir statistikos duomenis, klasifikavo laikraščių iškarpas, klausė radijo stotis, tardė keliautojus ir vietoj kaip pretenduoja Wennerstroem buvo paleista daug agentų. Aplink Sovietiją pastatyti radarai sekė orinę veiklą Sovietijoje, gi kiti lėktuvai, skraidydami dideliame aukštyje, fotografavo įrengimus.

Amerikiečiai Wennerstroemą priėmė išskėstom rankom ir jis dalyvaudavo vakariečių karinių attache konferencijose. Aišku, labai didelės paslaptys šiose konferencijose nebuvo liečiamos ir informacijos, kurias Wennerstroem įteikdavo Lemenovui, būdavo daugiausiai išpeštos iš privačių pasikalbėjimų.

Sakysim, jam keliaujant į Odesą pasitikrinti akis pas gydytoją specialistą, amerikiečiai pavedė uždavinį patikrinti, ar kai kuriuose miestuose namai dengti skarda, ar žeme ir žalumynais. Būdamas aviacijos specialistu, Wennerstroem žinojo, kad amerikiečių bombonešių radarai pastebai skardą, bet ne žemę. Tad misija, kuri jam buvo pavesta, buvo

bombardavimo programoje.

Wennerstroem įspėjo Lemenovą apie amerikiečių domėjimąsi skardiniais stogais Ukrainoje ir rusai dabar žinojo, kaip reikia elgtis su kai kurių keleivių žinėjimu, kuris iki šiam laikui buvo nesuprantamas. Visus keleivių judėjimus jie pradėjo registruoti ir žemėlapyje atžymėti jų lankytas vietas. Iš to sudarė vaizdą, kurios vietos labiau dominuoja amerikiečius. Amerikiečiai irgi darė žemėlapyje atžymėjimus, patirtus iš keliautojų. Wennerstroem, kuris apie tai sužinojo, pranešė Lemenovui, bet negalėjo duoti smulkmenų. Paskui netyčia sužinojo, kad vienas amerikietis karininkas turi vykti į Wiesbaden su tokio žemėlapio kopija lagamine. Lemenov panorėjo sužinoti to karininko pavardę ir kaip jis keliaus. Už savaitės, kai jis susitiko su Lemenovu, jam buvo parodyta to žemėlapio fotokopija: sovietų agentui pavyko prieti prie amerikiečio lagaminą ir nufotografuoti.

Iš to žemėlapio rusai įsitikino, kad amerikiečiai planuoja orinį karą ir už tą Wennerstroem gavo sovietų brigados generolo laipsnį.

(Bus daugiau)

PIETŲ AMERIKOS KONFERENCIJA

JURGIS ŠATORIUS, Brazilija

Į Rio de Janeiro, lapkričio 17 d. buvo susirinkę devyniolikos Lotynų Amerikos valstybių ir JAV užsienio reikalų ministrai apsvarstyti vakarų pusrutulio reikalų. Gi jų pusėtinai prisirinko per keliolika metų po paskutiniųsios Punta del Este konferencijos. Kaip daugelį metų jau žinoma, tik viena Venecuela, castorinio tipo komunistų teorizuoja, neatsiuntė į šią konferenciją savo atstovų, motyvuodama, kad "Brazilijos dabartinis režimas yra nedemokratiškas".

Šios konferencijos darbingieji posėdžiai vyko erdvioje "Gloria" viešbučio patalpose. Kaip tai yra priimta tarptautiniame santykiavime, atidaromajam, sveikinimo kalbą suvažiavimo delegatams pasakė Brazilijos prezidentas Castelo Branco. Savo žodyje jis pabrėžė, kad OAS privalanti prisitaikyti prie naujos gyvenimo tikrovės vakarų pusrutulyje, lygiai kaip prie psichologiško taip ir pogrindžio karo vedimo būdų. Prezidento nuomone, yra atėjus laikas sukurti veiksmingą organizmą, kurio nutarimus priimtų visi šios organizacijos nariai.

Prezidentas savo kalboje ragino suvažiavimo atstovus žengti keliolika žingsnių pirmyn lotynų Amerikos ekonomiskam gyvenimui sujungti. "OAS turi rimtą atsakomybę, kad išsaugoti žmogaus teises ir demokratišką gyvenimo santvarką; gi patys brazilai be niekieno paramos, kai kraštui grėsė totalitarizmo įsigalėjimas, apsigynę nuo šios nelaimės ir dabar žygiuoja demokratiško atsinaujinimo vieškeliu. Ir nors šis suvažiavimas dar negalės pakeisti OAS statuto, tačiau jo pirmoji pareiga padėti tvirtus pagrindus jo pakeitimui" -- kalbėjo prezidentas.

Tęsdamas savo žodį Castelo Branco pasakė: "Kai kurie kraštai brazilus kritikuoja ir moko Braziliją, kaip reikia demokratiškai gyventi, užmiršdami, kad Brazilijos demokratija yra įleidusi gilią šaknis per šimtmetį nepriklausomo gyvenimo laikotarpį. Gi tuose kraštuose, kuriems moko, prieš sukilusius reikla su ginklų rankoje kovoti, tuo

tarpu kai Brazilija savo politiškas problemas išsprendė be kraujo praliejimo; pas mus vyrauja rasinė, religinė ir politinė tolerancija, kas šiandien gana sunku surasti šioje visokiu nesusiipratimų pilnoje planetoje." Baigdamas savo kalbą Castelo Branco pažadėjo, kad Brazilija padėsianti visas pastangas, kad pertvarkyta OAS galėtų laiduoti visas žmoniškas laisves bei skatinti pažangą L. Amerikoje.

Žinia, apie šią konferenciją, jos atidarymo dienomis labai plačiai rašė visa krašto spauda. Ir ne tik Brazilijos, bet ir viso pasaulio susidomėjimas šiuo suvažiavimu buvo toks milžiniškas, kad jos darbų eigą seka iš viso žemės rutulio susirinkę net 650 įvairių spalvų žurnalistų. Taigi, atsižvelgiant į laikraščių pažintą, tokių įvyksta įvykiuose laikraščiuose ir komentarai.

Čia pateiktu keliolika gana priešiškai nusistačiusių laikraščių nuomones. Taip pav. prosocialistiškas Rio dienraštis "Diário de Notícias" XL18 rašė: "OAS statutas būtina pakeisti, tačiau šito negali dabar įgyvendinti suvažiavę L. Amerikos delegatai.

OAS taikos išlaikymo kariškos pajėgos sukdymas negali būti šiuo metu svarstomas, nes kitose valstybėse gali susidaryti įspūdis, jog Brazilija siekianti sukurti tokią jėgą, kad jos pagalba užsmaugti demokratiškus judėjimus L. Amerikoje. Yra nepatogu, netgi lindnoka, kai tenka aiškinti, jog brazilai niekada nebuvo prūsais Lotynų Amerikoje. Gi Brazilijos armija yra demokratiška, pilna tokių tradicijų, ir joje nėra vietos prūsiskam mintijimui.

Antra, kiek tai liečia JAV, pasitarosios privalo suprasti, jog kova prieš subversiją privalo prasidėti karu už gyvenimo sąlygų pagerinimą" -- rašė laikraštis.

Labai jau liberališkas ir kai kada net raudonųjų pažiftas skelbiąs dienraštis Correio da Manhā taip rašė: "Pasitūlymas sukurti Tarp-Amerikinę karišką pajėgą, kuri galėtų įsikišti į kitų vakarų pusrutulio valstybių vidaus reikalus, plačiai atvertų duris Pietų Amerikos valstybių laisvo apsisprendimo valiai suvaržyti. Nei Meksika nei Čilė, nei Urugvajus, kurios yra labai jautrios dėl savo tautiško individualumo pažeidimo, lygiai kaip ir konferencijoje nedalyvaujančios Venecuela, atrodė, kad negalėtų sutikti su tokios kariškos jėgos sudarymu. Gi konferencijos nepasisekimas būtų tikrojo Pan-amerikinio demokratinio gyvenimo laimėjimo ženklas" -- rašė vėdamajame Correio da Manhā. Gi to pat laikraščio žurnalistas Otto Maria Carpeaux taip samprotavo: "Ko gi galima laukti iš OAS konferencijos, jeigu ne kariškų diktatūrų pripažinimo, kurie šviečia lyg žiburiai taip vadinamoje reprezentacinėje demokratijoje". Konferencijoje taip pat bus ilgai svarstomas dokumentas apie subversiją, kuris bus paremtas iškreiptais faktais, kas iš tikro yra įvykę Dominikinų respublikoje.

Tačiau daugiausia iš šios konferencijos laimės turizmas. Pona delegatai ir jų sekretorės čia turės "good time". Taigi sveikinime juos bendrai su visų viešbučių ir restoranų savininkais" -- rašė ponas Carpeaux.

Prodešinysis, Lacerdos šalininkų dienraštis "Tribuna de Imprensa" kaltino, kad Brazilijos užsienio politika dabar yra visiškai priklausoma nuo JAV Valstybės Departamento. Po Antrojo Institucinio Akto įvedimo Brazilija negalinti jaustis moraliskai tvirta, kad galėtų padėti pertvarkyti OAS statutą. "Brazilija dabar nėra buklėje, kad paskatintų ar vadovautų tokiam atsakingam veiksmui".

PETKUS
LAIDOJIMO ĮSTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6
CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel TO 3-2108-9
TRYNS MODERNIOS KOPLYČIOS

VIEŠĖDAMI CHICAGOJE PIRKITE NAUJOJE MODERNIOJE

MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖJE

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. Janušaitis ir J. Mažeika

ČIA GERIMUS PIRKSITE TIKRAI PIGIAI! TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ

1. Import. French Cognac 5th — 4.39
2. Armagnac Imp. French Brandy 5th — 4.39
3. Skaidrioji 80 proof 5th — 3.19
4. Zubrovka 100 proof 5th — 4.75

5. Import. Bordeaux Wine 5th — 0.98
6. Import. Riccadonna Vermouth Bott. — 1.29
7. Import. Napoleon Vermouth Bott. — 1.19

Be to, didžiausias pasirinkimas importuotų maisto produktų iš viso pasaulio kraštų.

DIRVA

The Lithuanian Newspaper
Established 19156907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103
Telephone: 431-6344.

Second-Class Postage paid at Cleveland, Ohio.

Published tri-weekly except Holidays and semi-weekly in July and August by American Lithuanian Press Radio Ass'n.

VILTIS, Inc. (Non-profit).

Subscription per year \$11.00. Single copy 10 cents.

Editor-in-chief Jonas Čiuberkis.

Prenumerata metams \$11.00, pusei metų \$6.00. Dirva išeina: tris kartus į savaitę, išskyrus šventes ir du kartus liepos ir rugpjūčio mėnesiais.

Redaguoja:

Jonas Čiuberkis ir Vytautas Gedgaudas

Redakcinė kolegija: P. Bastys, E. Čekienė, A. Laikūnas, R. Mieželis, V. Rastenis ir St. Santvaras.

PERTEMPTAS ENTUZIAZMAS

Gana tikslus 15 metų vidurkis žymi naujųjų pokario ateivių Amerikon ir Kanadon atvykimo amžių ir jų veiklos tam tikrą -- sukaktį. Na, šitos sukakties, atrodo, dar niekas nesirūšo minėti iškilėmis ir banketais, specialiais koncertais ar "gausiais ir skaniais bufetais". Bet toji sukaktis vistiek žymi laiko tarpą, kuriame įtelpa daug gražių, prasmingai nuveiktų darbų tiek organizuotai, tiek ir pavienių asmenų kūrybinės iniciatyvos dėka.

Žinoma, būtų neįmanoma ir gana rizikinga imti čia ir išvardinti visus tikruosius laimėjimus įvairiose mūsų išeivijos gyvenimo srityse. Viena, kad jų laimėjimų yra gana daug, o jų suminėmis gali neatitikti gradacijai ir gali sukelti priekabių nerimą. Be to, daugelio žmonių pažintros į tą ar kitą nuveiktą darbą yra labai skirtingos. Vieniems svarbu, ką "aš" nuveikiau, kitiems svarbiau, ką "mes" nuveikėm. Ką "kiti" padarė -- jau nebetiek svarbu. Šitoje aplinkybėje -- toje "aš -- mes" gradacijoje, paskęsta bet kokios galimybės šaltai ir objektyviai žinėti įvykių vystymosi raidą, jų pasekas mūsų visuomeniniame ir kultūriniame gyvenime.

Blogiausia, kai dalis atliktųjų darbų buvo daroma pusiau užrįstomis akimis ir lūpomis, jau iš anksto nusistatčius, kad tai "gerasis darbelis", ir gana. Ir jokių būdų nebeįtikinsi žmonių, kad kiekvienas darbas susiduria su kliūtimis, visur yra galimybių suklysti ir -- pertempti stygą. Pavyzdžiui imkime kad ir Va-

sario 16 Gimnaziją. Dabar jau visi žvirbliai čirška (ypač lietuviškojoje Chicagoje), kad toji gimnazija, daugelio idėto darbo, vargo ir pasiaukojimo židyns ir daugelio pasididžiavimas, ėmė kažkur ir sukupo. O dar prieš labai, labai trumpą laiką buvo tiesiog pavojinga net prasitarti, kad nors abejotino apie tą instituciją, ar geriau sakant, jos administraciją. Žmonės tokiu entuziazmu, tokiu pasišventimu ir tokiu giliu įsitikinimu dirbo jos laibui, lakstė, rinko, aukojo ir gynė jos reikalus, kad kokioms nors abejonėms apie galimus suklupimus nebuvo vietos.

Nėra čia ir tokios didelės tragedijos. Ir nėra to blogo, kas neišvengiamai į gerą. Gal gi dabar, komisiškai patikrinus ir nustačius gimnazijos tikrąją padėtį, bus surastas kelias ir į kitus mūsų visuomeninius ir kultūrinius reikalus žinoti gyvenimiškesnėmis akimis ir nelaikyti visko, ką "aš -- mes" darome, tai jau būtinai ir gerai.

Penkiolikos metų patirtis "išeiviškame" darbe yra pakankamas laiko tarpas, kad atsargiai, brandesniu ir labiau apgalvotu žvilgsniu žvelgtume į mūsų laimėjimus ir nepasisekimus, į vertus dėmesio daiktus ir žmoniškų paklydimus. Kur reikia entuziazmo, jo atsisr, tik pasitenkinti jo nepertempti ir viens kitam neįrodinėti, kad kas juoda -- yra balta, ar atvirkščiai. Atstosidome ant nuosavų kojų gerai patikrinę, ar nestovime ant banano žievės ir nebevaizduokime vaikščiojančiais šventaisiais esą.

(J.Č.)

ATEINANČIŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR
NAUJŲJŲ METŲ PROGAnepamirškime pasveikinti savo
artimųjų

Pasikeitimas sveikinimais ir šventiniais linkėjimais bene bus vienas gražiausių mūsų kasdieninio gyvenimo papročių. Malonu sveikinti savo artimuosius, gimines bei draugus. Nemažesnis malonumas būti pačiam jų pasveikintam ir prisimintam. Šiandien, kada tarpusavio ryšiai kažkaip savaime pamažu nutrūksta, kada susižinojimas asmeniniais laiškais taip pat sulėtėja, pasikeitimas šventiniais sveikinimais dažniausia belieka vieninteliu ir pastoviausiu ryšiu, palaikančiu ir pratęsiančiu senuosius bičiulystės laikus su širdžiai maloniais prisiminimais.

Artėja vėl Kalėdos ir po jų Naujieji Metai. Netrukus imsitės asmeninių šventinių sveikinimų paruošimo ir išsiuntinėjimo. Tai darydavote kiekvienais metais, be abejo, nepamiršite ir šiemet. Tačiau pasiuntę atvirukus patiems artimiesiems draugams ir giminėms, pastebėsite, jog daugelis jūsų širdies ir idėjos bičiulių adresų kažkaip išnyko iš Jūsų sveikinimų sąrašo. Gal nereikėtų ir jų aplenkti. O tam ateis į talką Jūsų artimiausias draugas ir ištikimasis Jūsų namiškis -- tai Dirvos laikraštis.

Šventinius asmeninius sveikinimus Dirva kiekvienais metais mielai perduodavo, šiais savo suaktyviniais metais ji tai padarys su dar didesniu kruopštumu ir dar didesniu malonumu. Pasinaudokite jos patarnavimu ir savo artimuosius ateinančių švenčių proga sveikinkite per Dirvą. Tą patį atliekama labai paprastai. Šiandien sėskite ir parašykite keletą sveikinimo sakinių, kuriuos norėtume saviesiems pasiųsti Dirvos laikraštyje. Įdėję į voką pasiųskite Dirvai kartu su \$5.00 (jeigu norite dvigubai didesnį sveikinimą spausdinti, pridėkite \$10.00). Nurodykite, kurioje laidoje pageidautumėte savo sveikinimą matyti: jei kalėdinėje, atsiųskite ne vėliau kaip gruodžio 18 d., jeigu Naujųjų Metų -- ne vėliau kaip gruodžio 27 d.

Šiuo paprasčiausiu būdu atliksite keletą dalykų vienu užsimojimu: atnaujinsite gal kiek aptrupėjusius ryšius su savo draugais bei artimaisiais, pasveikinsite juos su šventėmis ir paremsite savąjį laikraštį. Kodėl tad nepasinaudoti Dirvos kvietimu!

POGRINDŽIO LIETUVOS BALSAS (2)

KOVA PRIEŠ MITUS

STASYS ŽYMAANTAS

Skelbiant kovą mitams, reikia pagaliau galutinai atmesti mitą žmonėms laimę žadančios Stalino saulės, iš pagrindų sugriauti bolševikinės propagandos skleidžiamą iliuziją, kad tik Maskva galinti išganyti žmoniją nuo visų ją kankinančių nelaimių ir vargų.

Revoliuciją Rusijoje seniai užsmaugė Leninas, ją žiauriausiai nukankino ir mirtinai nužudė Stalinas.

Ir komunizmo įsigalėjimas Lietuvoje nebuvo kokios nors revoliucijos ar revoliucinės idėjos laimėjimas, bet įsiveržusios raudonosios armijos nešlovingo žygio jėgos padarinys. Kaip senieji lietuviai išeiviai bėgo Amerikon nuo carinių žandarų persekiojimo ir priverstinio verbavimo rusų kariuomenėn, taip ir naujieji išeiviai traukėsi iš Lietuvos ne nuo lietuvių sukeltos revoliucijos, bet nuo svetimų sovietinių okupantų čekistų teroro.

Todėl politinė Lietuvos problema sudaro ne kapitalizmo ir socializmo kovą, ne socializmo ateities Lietuvoje, bet Lietuvos okupacijos, jos aneksijos ir pavergimo faktas. Lietuviai kovoja visų pirma už tos okupacijos pašalinimą, už panaikinimą Lietuvos aneksijos su visais jos jėga primestais padariniais, už valstybinės nepriklausomybės atstatymą ir pilnų suvereninių teisių tautai grąžinimą. Jie kovoja už negincijamą lietuvių tautos teisę pačiai laisvai ir demokratiškai tvarkyti savo gyvenimą.

Socialistinė santvarka nei jėga, nei teroru nėra kuriama. Ir bolševikai dar jokiai tautai, jokiai kraštui neatėmė nei laisvės, nei laimės, nei duonos, nei išskiriamos nė pačios rusų tautos.

Todėl nei žaliuojantieji kolchozų laukai, nei rūkstantieji sovietų fabriškai, nei bangaujanti Kauno jūra ir Vilniaus skveruose žydinčios gėlės, nei Neringos kavinėse lėvą gurkšnojančių, anot Jono Aisčio, komunistinių buržujų nuotraukos nieko neturi apgauti.

Egipto faraonai suvarę vergų minias taip pat sugėbėjo pastatyti didžiules piramides, kurios ir šiandien stebina turistus. Bolševikai Sibire sukūrė Vorkutos ir Norilsko pramonės miestus, tačiau jų gatvės grįstos ištremtųjų kaulais. Ir visi sovietų vadinaujamos socialistinės statybos atsieikimai, kuriais taip giriasi bolševikai, dar neatėmė sovietų darbininkams ir valstiečiams materialinės gerovės ir nesuteikė jiems nei laisvės nei laimės.

Nežinomas laisvės kovotojas savo laiške broliams ir sesėms užsienyje su karčia ironija nupiešė šturpą ano meto Lietuvos gyvenimo vaizdą pirmaisiais antros sovietų okupacijos metais.

"Dirbame išsijusę penkmečiui. 10% mūsų darbo vaisių palieka mums, kitkas išeina, kur visko yra, kur rojus, kur tėvas ir mokytojas Stalinas žmones pienu ir medum girdo. Kur apelsinų fabrikai auga, kur darbo liaudis salionuose gyvena".

"Okupantai nieko negaili reklamai. Ant kiekvieno kampo pripaišyta gražiausių dalykų. Milžiniški planai, žaliuojantys javų laukai, diagramos, deja, tik popieriuje".

"Mes pagal įstatymus visi lygūs, be rasės, religijos, tautų skirtumo. Deja, kada mes badaujame, komunistai turi visko. Ir darbo žmogus patektų į kalėjimą dėl šitos neteisės viešai parodyto nepasitenkinimo".

"Kas dirba, tas badauja; kas niekšas, tas visko pilnas. Štai žmonijai rojus! Štai po kokia vėliava kviečia pasaulio darbininkus vienyti!"

"Mes rinkome 'seimą', rašė toliau nežinomas laisvės kovotojas. "Pačius geriausius iš geriausių, didelę dalimi paleistuvų ir girtuoklių. Kandidatų buvo tiek, kiek 'seimo' narių. Juos paskyrė Maskva. Mes tris mėnesius klausėmės agitatorių apie jų žygdarbius. Paskui lydimi durtuvais ėjome balsuoti. Ir Staliną 'išrinkome' į 'savo seimą'".

"Jie neturi jokios gėdos. Ir šiandien ne 'seimas' valdo Lietuvą, kaip ir kiekvieną fabriką, mokyklą, bet Maskva. Kaip ji

griežia, taip šie šoka. Už kiekvieno net lietuviško komunisto pečių stovi azijatas jo pavaduotojas, kuris viską daro pasiremdamas ta neva liaudiška iškamša. Nemokša iškamša neturi valios priešintis rusiškam imperializmui savųjų naikinimui".

"Mes mokyklų turime labai daug," tęsė Lietuvos sovietinio gyvenimo aprašymą nežinomas laisvės kovotojas. "Jose lietuviški žodžiai -- okupantų mintys. Nuo vaikų lopšelio -- neapykanta buožėms ir visam, kas yra lietuviška".

"Vargas dvejojančiam mokytoju. Nors ir matematiką dėstyti, yra verčiamas bent penktas minutes skirti tarybinei ir antireliginei propagandai. Viskas rytų, nieko iš Vakarų. Viskas šimtmečių atgal".

"Vytautas, Mindaugas kovės dėl rusų draugystės. Net Valančius, Maironis buvo revoliucionieriai, šalininkai rytų, savotiški komunizmo pirmtakai".

"Kaip vaiką žaloja! Ir vargas mokytoju ar tėvu, bandančiam vaikui paaiškinti. Kiek už Maironį šiandien miršta Sibire..."

"Pas jus važiuoja daug agitatorių", rašė jau tada nežinomas laisvės kovotojas. "Jie visi užsimerkę meluoja. Ir padorus žmogus, pas jus pasiūstas, yra neteisingas, nes už jo žodžius atsako šeima".

"Kartais per okupantų radiją kalba žinomi profesorai, menininkai, buvę veikėjai. Ne jie kalba, bet prievarta. Mėnesiais, metais šantažas, grasinimai palaužė valią, čekistų durtuvais apstatė kalbą į plokštelę jo žodžius, o paskui jums perduoda. Stebėkit, kaip dreba jo balsas, koks jis duslus ar staugiančiai rėkiantis. Iš kiekvieno žodžio kyšo sąžinė, bet jie jau automatai, palaužti žmonės".

"Suklastoti straipsnius, parašus čekistams vieni niekai. Suvaryti minią, priversti ją šypsotis, kaip matote jų kinopapūvalgose, čekistai puikiai moka, nes turi 30 metų praktikos".

"Mes turime 'džiaugsmo' eisenas: durtuvais mus varo, liepia linksmais būti, pro tribūną šaukti. O vis dėlto kiek kartų mūsų galvos priėjus tribūną nulinko, žado nustojo, o paskui dėl to šimtai buvo persekiojami..."

Galbūt vienas kitas Dirvos skaitytojas, nekantriai permetęs šias Lietuvos laisvės kovotojo laiško ištraukas pastebės, jog jos jam nieko naujo nepasako, kad jos tik pakartoja senus, dažnai girdėtus ir mūsų išeivijoje spaudoje nuolat kartojamus dalykus.

Tačiau tas nežinomas laisvės kovotojo laiškas broliams ir sesėms užsienyje tuo ir yra įdomus ir reikšmingas, kad jis "nieko naujo nepasako". Kad jis šiandien skaitomas taip, tarytum būtų rašytas tik vakar, o ne prieš 13 metų, tarytum jis vaizduotų šių dienų okupuotos Lietuvos gyvenimą, o ne tokį, koks jis buvo 1947 metais.

Mažiau atyžiam ar nepatyrusiam Lietuvos gyvenimo stebėtoju iš tikro nelengva suvokti, kad po visų per pastaruosius 18 metų sovietuose įvykusių atmainų ir pasiektų laimėjimų, pati sovietų valdymo sistema, jos pobūdis, metodai ir priemonės, ir okupacinio Lietuvos gyvenimo sąlygos per tą laiką mažai kuo iš esmės tepasikeitė.

KAIP IŠKILO JUSTAS PALECKIS

Kai 1940 m. birželio 15 d. bolševikai okupavo Lietuvą, visi nekantriai laukė, kada bus sudaryta nauja vyriausybė ir kas bus pastatytas jos prieškalyje. Laukimo ir spėjimų laikotarpis užsitęsė bene tris dienas.

Perskaitęs J. Gilaudo romano "Agoniją" skyrių "Paleckis ir Prezidentūra", prisiminiau tuos laikus.

Rodos, birželio 17 d. apie 9-10 val. ėjau Vytauto prospektu rytine puse į Kariuomenės štabą. Pasiėkusi Laisvės Alėja, staiga man kelią perkirto tamsiai mėlynos spalvos, apšepęs - apdulkęs limuzinas važiuojąs Vytauto kalno kryptimi.

Tas limuzinas lėtai, visai arti pravažiavo pro mane.

Žinriu kas sėdi tame limuzine ir nustembu: aiškiai matau, prieškalyje sėdi uniformuotas šofėris, J. Paleckis ir enkavedistas, o užpakalyje dar du enkavedistai. Nustebęs stoviu ir galvoju, kas čia darosi? Seku tą limuziną, kuris privažiavo prie Vytauto parko vartų, pasuko kita L. Alėjos puse, privažiavo prie Sovietų Sąjungos pasiuntinybės ir sustojo.

Iš limuzino išlipo enkavedistai ir J. Paleckis ir visi suėjo į Sovietų S-gos pasiuntinybę.

Kadangi tuo metu dar nieko nebuvo žinoma apie naujos vyriausybės sudarymą, tuoju kilo mintis, kad enkavedistai neveltui vežioja J. Paleckį, kad jis gali būti pastatytas vyriausybės prieškalyje, arba gali gauti kokį nors aukštą postą.

Su tokiomis mintimis žygiavau toliau į Kariuomenės štabą.

Pasiėkus Gedimino g-vę netoli Kariuomenės štabo vartų mane pasivijo Sovietų S-gos karo atstovas majoras Korotkych apsirėngęs civiliai, laikėsi išdidžiai ir atrodė gana susimąstęs, rūstus.

Šaltai pasisveikinome ir užsimezgė kalba. Aš paklausiau kas girdėti? Ar jau sudaryta nauja vyriausybė? Majoras Korotkych į mano klausimą atsakė trumpai: - Kol kas dar nieko nežinoma. Jėmus į Kariuomenės štabą mjr. Korotkych beveik bėgte bėgo laiptais į II aukštą.

Kariuomenės štabe aš pradėjau, ką tik sutikęs, pasakoti, kad mažiau kaip J. Paleckį enkavedistai nusivežė į Sovietų pasiuntinybę. Kadangi dar nežinoma, kas bus pastatytas vyriausybės prieškalyje, tai greičiausia jos prieškalyje Sovietai gali pastatyti J. Paleckį.

Visi juokėsi iš mano spėjimų ir atsakė: -- Argi jau nebėra geresnių, rimtesnių žmonių?

Ta pati sovietinių rinkimų komedija ir privileijuotos kompartijos diktatūra, toks pat vargingas ir skurdus eilinio darbo žmogaus gyvenimas, toks pat Lietuvos vaikų žalojimas mokyklose ir jų sovietinimas ir Lietuvos praeities klajojimas ir rusinimas, tokia pat melaginga ir ausis kurtinanti sovietinė porpaganda, tokios pat beatodairinės sovietinio saugumo naudojamos moralinio prievartavimo ir šantažo priemonės ir tokios pat "džiaugsmingos" suvarytų ar suvežtų betesčių lietuvių "padėkos" okupantui eisenos. Ivykę pasikeitimai tik laipsnio ir formos, bet ne esmės.

Laikas bėgo nešdamas su savi mi skaudžius tautos tragedijos laimėjimus.

Karui pasibaigus 1945 m. teko apsigyventi Seligenstadto stovykloje -- netoli Wuerzburgo.

Kuriam laikui praslinkus sužinojau, kad ka iminystėje gyvena buvęs prezidentas dr. K. Grinius. Kilo mintis nuvažiuoti pas dr. K. Grinių -- aplankyti, pasikalbėti.

Pradėjau ieškoti bendrąkeleivio kurį netrukus suradau.

Vieną sekmadienio rytą išvykome dviračiais su dr. P.

Dr. K. Grinių ir ponį radome namie.

Užsimezgė kalbos įvairiais aktualiais ir senais klausimais.

Pagaliau buvo paliesta bolševikų okupacija ir toks staigus, nelauktas J. Paleckio iškilimas.

Tą klausimą dr. K. Grinius išaiškino trumpai ir paprastai.

Esą anais laikais vyriausybės sudarymas buvęs labai painus ir sunkus. Svarbiausia sąlyga-turėjo būti sudaryta Sovietų S-gai priimtina vyriausybė.

Sunkiausias klausimas buvęs parinkti Sovietų S-gai priimtina vyriausybės pirmininką.

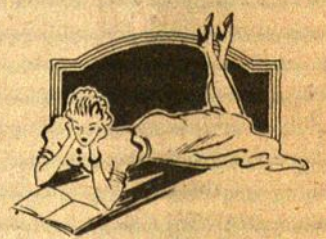
Buvę pasiūlyta keletas kandidatų, bet Sovietų pasiuntinybė visus atmetusi.

Pagaliau, vieno pasikalbėjimo metu su savaisiais dr. K. Grinius pataręs: Pasiūlykite ką nors iš kairesnių. Pasiūlykite J. Paleckį, jis gali būti priimtinas Sovietams.

Po to pasikalbėjimo buvęs pasiūlytas J. Paleckis ir Sovietų pasiuntinybė tą pasiūlymą priėmusi.

Tai buvusi tikra staigmena patiemis siūlytojams, visuomenei ir pačiam J. Paleckui.

P. Žilys

DIRVOJE DIDELIS
PASIRINKIMAS
PLOKŠTELIŲ,
KNYGŲ IR KITOKIŲ
ŠVENTĖMS
DOVANŲ!

PLANINGAS TAUPYMAS

MOKA GERUS DIVIDENDUS!
PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN!

• Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiimti pašto, nes mes apmokam visas pašto persiuntimo išlaidas.

• Dabartinis dividendas 4 1/2% išmokamas du kart per metus.

MUTUAL Federal SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

2212 WEST CERMAK ROAD ■ CHICAGO ■ VI 7-7747

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4;
Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

JOHN J. KAZANAUSKAS, President

AKIMIRKOS

ŠAMPANO ŠŪVIS...

Pagyvenęs viengungis Gurgulis pagaliau suvokė šimtmetinę išmintį. Bediskutuodamas su savo draugu jaunu vėjogauda Vėjūnu galimybės patraukti penkių dekadų našlės širdžiai, jis išdėso savo filosofiją: -

Kas metai našlei, jeigu turtas ją puošia angelo sparnais? Mylėsiu ją, tartum užburtas, visa širdim, visais jausmais.

I ką Vėjūnas atliepia dar išmintingiau: -

Tikrai, pamiltum ir balvoną, jei jis turėtų milioną...

Na, ir ką jūs dabar pasakysit? Ar be reikalo čia dar neseniai dėsčiau savo stebėjimąsi Jurgiu Gliauda? Ar tik tuščios pro pagandos tikslais kažin ką prasi manydamas sakiau negalys supasti, kaip šis "tremties" rašytojas randa tiek laiko, energijos, išteklį ir išradimo rankraščius prirašyti ir išspausdinti tiek vis naujų ir naujų veikalų?

Londono lietuvių Nidos leidinyje dar nebuvo baigta spausti storoji "Agonija", o Los Angeles lietuvių Dramos Šambūris jau buvo gavęs ir pradėjęs repetuoti vėl naują Jurgio Gliaudos kūrinį -- dviveiksmę komediją operišku vardu "Kaukių balius". Naujų komedijų dabar Amerikoje jau tiek tiek prirašoma, kai kada nepasisekusių, kartais ir ne visai blogų. Galbūt ir toks laikas atėjo, kada lengviausiai galima pagaminti komedijas, nes ir mūsų gyvenimas, praėjus tragedijoms užsimirštant, didžia dalimi yra virtęs viena iš tiesa tragiakomedija...

Bet "Kaukių balius" yra kiek skirtinga komedija nuo kitų. Ne tiek turiniui ir idėjomis, kas panašiai jau buvo lukštenama kitų komedijantių, satyrų, laikraštinių ir net mūsų didžiosios politikos moralizuojančių aukšburnių. Gliaudos Balius yra kitoniškas daugiau savo forma, savo teisingesne menine linija ir, galbūt, mūsų sąlygomis jau teigiamai tiesioginio patriotinio iškalbingumo stoka.

Balius skirtingas ypač tuo, kad komedija dviem trečdaliais parašyta eilėmis, ritmuotomis ir rimuotomis. Tati yra jei ir ne sunkesnė, bet žymiai keblesnė darbas. Kadangi Gliauda, biurokratiškai sakant, savo literatūrinę karjerą pradėjo eilėraščiais, tai jam savo naująją komediją rašyti eilėmis nebuvo neįprasta. Kai per pastaruosius tris keturius dešimtmečius mūsų ir pasaulinė poezija vis daugiau tolo ir tolo nuo tradicinės, arba "klasikinės" ritmuotos ir rimuotos kalbos, šiurkštėjo, chaotiškėjo ir galbūt gedo, išgirsti šiandien scenoje anų laikų ir konvencinių formų aidus, bent man, buvo kažkas lyg nauja, egzotiška ir protarpiais visai malona.

Kiek pastebėjau, tati imponavo ir kitus žiurovus. "Šį kartą buvo skirtinga, kažkaip įdomiau", girdėjau pasakant ne vieną. Žinoma, jeigu taip buvo, tai ne vien dėl eilių, su kuriomis scenoje susidoroji tos rūšies kalbai nepatyrusiems aktoriams buvo dar pragaršiai sunku...

Pasiduodamas Amerikoje nusistovėjusiai profesinės etikos komercinei taisyklei romanų ar teatro spektaklių kritikams bei recenzentams neatpasakoti veikalų turinio ir ypač jų intriguojančios atomazgos, geriau susilaikysiu ką nors atskleisti apie pasirengimą kaukių baliui (pirmas veiksmas), ar apie balius eigą ir jo pabaigą (antras veiksmas). Tiesą sakant, ir nebūtų kažin kas pasakyti. Komedijos svoris glūdi ne tiek charakteriuose ar intriguojančioje fabuloje, kiek atskirose detalėse, formų žaidimuose, ryškiniuose kontrastų, kurie atsiskleidžia žmonėse, kada jie, suprantant tariant, visuotiniai meluoja be kaukių ir pradeda suokti tiesą, kai užsideda kaukes. Šiame ne per daug sudėtingame plane autorius per trumpą laiką betgi sugebėjo gana daug pasakyti. Geriems aktoriams užteikt medžiagos tati parodyti, interpretuojant, pagilinant, turtingiau

išgyvenant. Komedija buvo pastatyta Balfo vakarui, su kilniausiu tikslu - gauti pajamų pagalbai vargą tebekenčiantiems broliams tremtyje ir Sibire. Tai progai ironija buvo pati tinkamiausia: scenoje parodyti mūsų žmones, kurie nebevargsta, o jau gerai prasikūrė, ir jeigu jų sielos dar kur baisiai kenčia, tai ne dėl skurdo.

Amerikos lietuvių High Society šiandien išprususi, energinga, turtinga, veržli ir realistiška, o taip pat giliai religinga. Ligi miliono paskutinio nullo besivarančio biznieriaus riebi žmona, baliuje užsidėjusi "Carmen" kaukę (toks jai svajojasi tinkamiausias būdas išreikšti savo čigoniškomis aistroms), kiekvieną mūsų gali beveik sugraudinti naujoji mūsų religingumu, kai ji ima melstis: -

O Viešpatie, suteik jėgų nežūti tarp sunkių vargų!
O vis vargsti, o vis verki -
O vis renki, o vis perki...

Eikienė pirkto sunkią brangią, turiu aš pirkti dar brangesnę. Eikienė pirkto sofą plačią, turiu aš pirkti dar platesnę.

O Viešpatie, suteik jėgų! Suteik ir vyrui pinigų...

Tatai, be abejo, tiesioginė, kone vulgarų elementų satyra, literatūriškai žiūrint. Bet Gliaudai yra pavykę rasti ir subtilesnių motyvų, ypač pusėtinai simpatiška L. Medelio interpretuotame milijoninio biznio antrojo partnerio vaidmenyje. Jei pirmasis partneris su savo pačia jau galutinai paskendęs pinigų virškinime ir vulgarume, tai antrasis, nors lygiai toks pat, bet jis savyje bent supranta, kaip čia viskas yra ir kuo kvepia. Užsidėjęs baliuje "Domino" kaukę, nešdamasis du pilnus šampano bonkų kibirėlius, jis nebeatsispiria gaivališkai išsipasakojimui:

Per daug šampano krūtinėj.
Ir dvylypumas žvilgsny.
Kaukių toje maišatynėj
dvylypis lietuvis esmi.

Kaukė lietuviui netinka.
Šampanas nutautina sielą.
Be tautiško kaimo aplinkui
lietuviui gyventi nemėli.

Ek tu, šampane, šampane,
kaukių kvailų karalūne!
Reikia tave atlietuvin,
supylus lietuviškam kūne.

Šampano putojantis šūvis -
ir griūva ištižęs lietuvis!

Kaip supratingas žmogus žino, nuo scotch, cognac ir champagne gerų šūvių sugrūžta ir labai tvirtas lietuvis, tačiau "Kaukių balius" spektaklis, nors siūbuodamas ir braškėdamas, bet kažkaip nesugriuvo. Režisierė Dalia Mackialienė šį kartą itin sunkų uždavinį ištesėjo: inscenizuoti veiklą visiškai naują, be pavyzdžių, savotišką, vaidybos mėgėjams neįprastos formos ir teksto ritmikos, be vietos intrigos ir tik gana skysto veiksmingumo, suilpinę iš mūsų žiūrovo bei dažno aktoriaus sąmonei dar neišieskottų lyrikos, satyros, šaržo ar labiau rafinuotesnės ironijos motyvų.

Antra vertus, kiekvienas Pacifiko pakrantės režisierius tuo tarpu tegali duoti tiek, kiek gali duoti, visas ir paskutines jėgas įtempęs, jo turimų vaidintojų sam būris. Deja, kai kurios skripto vietos turėjo pražūti, vienam kitam vaidilai nepajėgus susidoroti su eiliuotu tekstu, prisikasti ligi autentiško savaimingo vaidmens ar paprasčiausiai nenurungiant dar per daug netobulos tar senos varžtų. Šambūris, kaip man buvo jau daug kartų sakta ir kuo neabejoj u, yra visais būdais ir atakliausiai pasiūventas scena. Tačiau jis turi daugiaur mažiau gabių narių, darančių pažangą ir nedarantių, studijuojančių vaidybos meną ir nieko apie jį nenorinčių girdėti. Jei ką, rikiuodamas dar sykį suardyti savo dramą, nes išdrįsčiau iš

BRONYS RAILA

visumos išskirti, tai šį kartą pirmoje vietoje J. Šaltenytė-Kvedienė, kurios atliktas "turtingos našlės" vaidmuo (baliuje po "japonės", gal tiksliau geišos kaukę) ryškėjo rimtu įsigilintu vaidybiniam charakteriui išgauti, atidžiu pasirengimui ir inteligencija.

Be abejo, autorius ir režisierė dar gali daug dirbti ir nuolat tobulinti skriptą ir pastatymo įvairinimą. Visa dar tebėra tik geras juodraštis, ir galimybių begalė. Ši komedija ne skaitymui, tik vaidinimui. Ji gali būti visada pritaikoma specifinėms sąlygoms, papildoma vietinėmis aktualijomis (ko losangeliečiai ar neronėro ar neišdrįso), - taip, kaip dažnai elgiamasi su populiaromis operetėmis.

Tiesą sakant, ji ir yra daugiau scenarijus muzikliniam gabalui ar pilnai operetėi. Kaip gaila, kad mes, mūsų beethovenų ir mozartų kilniai užterorizuoti, ligšiol dar visai neturėjome to žanro kompozitorių. Nors "Kaukių balius" teikia tam užtenkamai dėkingų duomenų, aš netikiu, kad mūsų muzikai tuo susidomėtų ir pajęgtų sukurti tikro džiazio operetę, - maždaug iš tos šeimos, kuri prasidėjo prieš penketą dekadų, pvz., su Berlyno žydėlio Kurt Weil "Drei Groschen Opera", dar ir šiandien nenuveinančia nuo daugelio scenų. Ne, tai būtų sacrillegas...

Bet būčiau linkęs tikėti, kad "Kaukių balius" susidomės ne vienos lietuviškos kolonijos, sovietinio žodžio tariant, saviveiklininkai. Ypač ten, kur tuoja dar daugiau tautuomenės, negu prie Pacifiko, ir kur grakščioji mūza Melpomena yra ilgiau ir karščiau išbučiavusi žymiai gausesnį rampos alkoholių būrį.

Tatai man būtų visai įdomu. Pavyzdžiui, kaip ši komedija atrodytų, jeigu jos pastatymo "produkcijos" išlaidos viršytų daugiau, negu 60 dolerių, - kiek maždaug buvo išleista Angluose, taupant eventualias spektaklio pajamas vargstantiems broliams Sibire ir patiems aktoriams sau pasisiuvant balius kostiumus. Kaip ji atrodytų, suvaidinant ją profe-

MŪSŲ JAUNIMAS LIETUVOS LAISVĖS SUTEMŲ LAIKAIS (4)

Prof. J. Puzino paskaita Bostono neolituanių metinėje šventėje

Tiesa, negerovių esama nemažai, jaučia jas ir pats jaunimas. Bet prieš imdamiesi jaunimą gydyti, pirmiausia reikia paieškoti ir priežasčių ypač mums visiems rūpimui klausimui: kodėl tolstama nuo lietuvių? Kodėl jaunimas yra pasimetęs ir dar nėra radęs aiškiaus lietuviško kelio? O tų priežasčių esama gana daug. Viena, dažnai ir neigiamai, amerikinė mokykla bei gyvenamoji aplinka. Nemačiusiam savo krašto, tėvynės sąvoka darosi abstrakti. Čia turėtų prisiminti nemažai kaltės ir tėvai, nesugebėję ar net ir labai nesistengę iš pat mažumės neatlaidžiai mokyti savo vaikus gimtosios kalbos ir leisti jų į šeštadienines mokyklas nuo pirmosios klasės iki pat galo. Kai kur kaltės dalis priklauso ir šeštadieninėms mokykloms, kuriose mokytojai nesugebėjo pakankamai sudominti savo mokinių Lietuvos praeitimi, jos kultūra, lietuvių literatūra ir kita. Tai pasi-taikdėl to, kad kvalifikuoti mokytojai labai dažnai atsikako dirbti šeštadieninėse mokyklose ir mokytojo darbo būna priversti imtis geros valios žmonės, niekada mokykloje nedirbę. Nėra be kaltės ir bendruomenės apylinkių vadovybės, negalindios ar nesugebančios paruošti jaunimui patrauklesnių minėjimų ar šiaip kitokių parengimų. Tat prieš gydančią jaunimą, reikia patikrinti ir tėvų sveikatą, nes daug kur ir patys tėvai, deja, neduoda gero pavyzdžio savo vaikams. Lietuvoje buvę uolūs patriotai, ten ėję atsakingas pareigas ir turė-

PLB pirmininkas Juozas Bachunas tarp Anglijos lietuvių Nottinghamame, šį rudenį lankantis Europoje. Šalia J. Bachuno stovi Santaros steigėjas ir dabartinis jos pirm. Kuzminskas, toliau į dešinę, lietuvių Tautinės Sąjungos Nottinghamo skyriaus pirm. Jonas Galbuogis, neseniai atšventęs 55 metų amžiaus sukaktį.

sinio ar beveik profesinio lygio ir pasirengimo gabiams aktoriams. Kaip ji suskambėtų, panaudojant daugiau originalios ar bent skolininės muzikos, gal prisistumiant nors fortepioną ir mėginant eilę komedijos eiliuotų pasąžų paversti "arijomis", tegu dar ne Caruso ar Galli-Curci balsais sudainuojamomis. Kaip ją žitrovas matytų, jei užrampinė edvė būtų didesnė, dekoracijos prabangiškesnės, sceną atakuotų spalvoto apšvietimo aparatūra ir įvairios kitos abrakadabros.

Pagaliam, - jeigu tokia komedija režisuotų Vitalis Žukaskas ar Dalia Mackuvienė (apie šiąją negaliu neprisiminti, matęs jos kad ir tik vieną veiksma A. Landsbergio "Meilės mokyklos" pastatymo. Taboro Farmoje iš mūsų laikų šaunaus herojaus Bangžuveno epopėjos)...

New Yorkas, o ypač Chicago (tikint, kaip laikraščiai rašo) juk turi bemaž tiek pat naujai suvili-gėjusių ar iš senovės užsitarnavusių režisierių, kiek Los Angeles vertingai prisipirėjo literatūros ir net žurnalistikos Nobelio laureatų. Tautai bus smagiau, genijų gūžtas labiau išbalansuojant. Ko neprisidaryti narsus lietuvis, kol jį nutrenkia šampano šūvis!...

simus. Tik, deja, programos būna perkrautos, todėl daugybės iškeltų problemų nespėjama kaip reikiant apsvaistyti. Tarpusavini bendravimas turi labai didelės reikšmės: bendraujant savybėje stiprėja draugiškumas, noras vienas kitam padėti, ugdomas lietuviškumas. Malonus reiškinys ir tas, kad įvairių lietuviškų organizacijų studentai savo tarpe žymiai geriau sutaria, negu vyresniosios kartos žmonės, labiau užsidarę ir lindę savo grupiniame klate. Tik lietuvių Bendruomenė suveda įvairių ideologinių ar politinių nusistatymų žmones į bendrą darbą ir pamažu aplygina partinius ar ideologinius kampotumus. Didžiulės svarbos darbutenkia laikyti lituanus leidimą, žurnalus Metmenis, Ateitį, Skautų Aidą. Čia savo indėliu prisideda ir vyresnioji karta. Reikšmingu įvykiu tenka laikyti š.m. gegužės 15 d. žygį į Washingtoną, gėrimės ir jaunimo "manifestacija lapkričio 13 dieną New Yorke. Būdingas ir to organizacinio vieneto pavadinimas -- Komitetas Lietuvos Nepriklausomybei Atstatyti. Vardą komitetui pasirinko patys organizatoriai, be jokios vyresniųjų tautos iš šalies. Komitetas sudarytas iš senųjų ir naujųjų ateivių jaunimo. Tai nepaprastos reikšmės dalykas, kai Lietuvos laisvės reikalui ima rūpintis net Lietuvos nematęs jaunimas. Žygį remia ne tik naujieji ateiviai, kurie ne per seniai patys išgyveno Lietuvos okupacijas ir turėjo trauktis iš savo krašto dėl bolševikinės grėsmės, bet ir senosios iš-eivijos lietuviai, gimę Lietuvoje ir jau čia Amerikoje. Nemaža dalis to žygio rėmėjų jau ir lietuviškai nebemoka arba silpnai susikalba. Tai ir vėl labai reikšminga. Nepasipiktinkime, jei Vyčiai savo susirinkimuose tik anglaiškai bekalba, bet jie teikia į tą lietuvišką organizaciją. Reikia su jais ir kitais jau lietuviškai nebekalbantiems megzti ryšį, nes jie tebesijaučia besą lietuviams ir jiems teberūpi Lietuvos laisvės ir gerbūvio reikalai. Spalio 8-10

d. Toronte įvyko Kanados Lietuvių Jaunimo kongresas. Tuo kongresu pradėdami Pasaulio lietuvių Jaunimo Metai, kurie kitais metais birželio 30 - liepos 3 d. išsiskleis Pasaulio Lietuvių Jaunimo kongresu Chicagoje. Būdingas ir Pasaulio lietuvių Jaunimo Metų šūkis -- Mūsų jėgos, mūsų žinios, laisvai Lietuvai tėvynei! Keliama šūkis rodo, kad mūsų organizuotam jaunimui rūpi savo tėvų žemės ateitis. O Lietuvos laisvės bylai jaunimas gali labai daug padėti, nes jam labiau prieinami Amerikos vadovaujant mokslo ir politikos žmonės, Jaunimas veržiasi veikti savarankiškai, tat kelią jiems! Bet prireikus išklauskite ir vyresniųjų patarimo. Vyresnieji, turėdami daugiau gyvenimo patirties, savo žodžiu gali būti labai naudingi jaunesniesiems, kurie netrukus perims vadovybę iš jų. Jaunimas, geriau suprasdamas naują laiko dvasią, naujais metodais galės sėkmingai testuoti vyresniųjų darbą. Jaunojoje kartoje bręsta visas būrys šviesių asmenybių, kurios jau iškyla mūsų lietuviškame gyvenime. Jaunieji turi peraugti vyresniusius, kad lietuviška kultūra dar stipriau suklestėtų. Išvijos lietuviybės išlaikymas ir pavergtos tėvynės rūpestis yra tik jaunimo rankose. Tat neišsakykite iš lietuviško kelio!

— Lietuvių Fondas galės labai daug prisidėti prie lietuviybės išlaikymo ir mūsų brangios pavergtos tėvynės Lietuvos laisvinimo. Todėl turėtų nelikti nė vieno lietuvių patrioto, kuris nepaaukotų didesnę ar mažesnę sumą šioms kilnioms tikslams.

Taip rašo LF valdybai kun. klebonas Simonas Mor-kūnas iš Siou City, įsirašydamas į LF narius ir įnešdamas 1000 dol. auką.

(sk)

A. SMETONOS

MONOGRAFIJA,

parašyta A. Merkeliu,

sukėlė didelį tuo leidiniu susidomėjimą. Veikalas plačiai pasklido lietuvių visuomenėje, spaudoje komentuojamas, nagrinėjamas jo gerosios pusės ir iškeliami trūkumai.

Liko nedidelis to veikalų kiekis dar neišplatinas.

Kol dar ne vėlu, užsisakykite tą didelio formato, 786 psl., kitais viršeliais leidinį, siunčiant čekį ar pašto perlaidą:

K. POCIUS
3908 Fir Street
East Chicago, Indiana 46313

arba

DIRVA
6907 Superior Avenue
Cleveland, Ohio 44103

KAINA — 12,50 DOL.

POLITINIAM PRADUI PIRMENYBĖ

VLIKŲ Pirminio Vlado Sidzikausko kalba VLIKŲ Seimo posėdyje 1965 metų lapkričio 27 d.

Tarp sąlygų ir aplinkybių, kurios turi ir turės lemiamą poveikį lietuvių tautos siekimui ir pastangoms laisvai spręsti savo valstybinį gyvenimą, du veiksniai yra pagrindiniai: išorinis -- tariant tarptautinę raidą, ir vidinis, tariant pačios tautos potencialas, jo panaudojimas bei vaidmuo.

Lietuvos nepriklausomybė buvo sutrypta ne dėl jos vidinių negalavimų ar nesugebėjimų, bet dėl jai neprielankdai susiklosčiusios tarptautinės padėties antrojo pasaulinio karo išvakarėse ir jo eigoje. Panašiai kaip aštuonioliktojo šimtmečio pabaigoje bendrąją Lietuvos -- Lenkijos valstybę sužlugdė Romanovų, Hohenzollernų ir Habsburgų sąmokslas, taip 1940 metais, nepriklausomos Lietuvos Respublikos suverenumo vykdymą sukludė Sovietų Rusijos ir Hitlerio Vokietijos sąmokslas ir po to sekusi Raudonosios Armijos invazija. Pati viena lietuvių tauta yra per silpna sutraukti imperialistinio ir galingo kaimyno jai uždėtus pančius. Todėl jos akys ir viltys nuolat kreipiamos į tarptautinę sceną.

Savo pranešime pereinę metų Vliko Seime aš buvau kiek ilgiau sustojęs ties tarptautine padėtimi ir jos poveikiu Lietuvos laisvinimo pastangoms. Ši kartą paliesiu tik paskutiniųjų metų būdingiausius reiškinius.

Laisvojo pasaulio valstybių principinis nusistatymas Lietuvos ir kitų Baltijos valstybių nepriklausomybės ir laisvės atstatymo klausimu nepakitė. Jis buvo ir tebėra teigiamas. Ypač didžiausioji ir galingiausioji laisvojo pasaulio valstybė, Jungtinės Amerikos Valstybės, jos vyriausybė ir kongresas nėra pašyktę į apčiuopiamą tokio nusistatymo įrodymą.

Dėmesio ypačiai yra verti šie faktai:

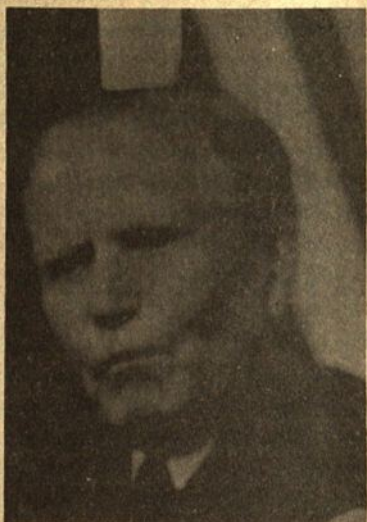
(1) Valstybės Sekretoriaus pareiškimas Vasario šešioliktosios progą.

(2) Valstybės Sekretoriaus su teikiamas audiencijos Jungtiniam Baltiečių Komitetui, kurį sudaro Amerikos estų, latvių ir lietuvių centrinių organizacijų po du atstovus. Lietuviams Jungtiniame Komitete atstovauja ALT pirminkas Leonardas Šmutis ir pirmasis vicepirminkas dr. Pijus Grigaitis. Valstybės Sekretoriaus gestas priimančiam Jungtiniam Baltiečių Komitetui tikrai yra įsidėmėtinas, turint galvoje jo sutapimą su Kremliaus pastangomis dvidešimt penktąsias agresijos metines paversti ir jos įteisinto data. Iš viso tai buvo pirmas po Baltijos valstybių okupacijos kartas, kai Amerikos Valstybės Sekretorius priėmė Amerikos lietuvių, latvių ir estų atstovus.

(3) Reikšmingas faktas ir ne be ryšio su aukščiau minėtais Valstybės Sekretoriaus žygiais yra ir Atstovų Rūmų Užsieninių Reikalų Komisijos Europinio Pakomisinio praveisti apklaušinėjimai apie padėtį Sovietų pavergtuose Baltijos kraštuose ir šių apklaušinėjimų įkandinę Atstovų Rūmų vienbalsis nutarimas dėl Kongresmano John S. Monagan iš Connecticut pasitūlytos Rezoliucijos Nr. 416, reikalaujančios Amerikos vyriausybės imtis iniciatyvos Baltijos valstybių bylai Jungtinėse Tautose iškelti. Tegul šis atstovų nutarimas formaliai ir nesaisto vyriausybės žygių, bet kiekvieno atveju jo politinė ir moralinė reikšmė yra labai didelė, ir ne be pagrindo

Kremlius ir jo kvilingai okupuotoje Lietuvoje jaudinasi ir piktai puola laisvuosius lietuvius ir jų pastangas. Negalima paneigti, kad Atstovų Rūmų vienbalsiam nutarimui atsirasti daug svėrė ir Los Angeles Rezoliucijų Komiteto akcija.

(4) Kvirtas mūsų dėmesio vertas faktas yra Amerikos Prezidento skelbiama nuo 1959 metų liepos trečioji savaitė kaip Pavergtųjų Tautų Savaitė. Nors šįmetinės mūsų pastangos, kad Prezidentas tos Savaitės Proklamacijoje bent trumpu sakiniu įsami pažymėtų Baltijos valsty-

VLIK pirm. V. Sidzikauskas

bes, teigiamo atsiliepimo nesulaukė, užtat Pavergtųjų Europos Tautų Seimas savo organizuotos Savaitės minėjimus šiemet specialiai skyrė Baltijos valstybių bylai. Tai gražus Pavergtųjų Seimo solidarumas mūsų reikalui.

Šioj potekstėj norėčiau tik atkreipti dėmesį į tai, kad, nepaisant mūsų noro, kad Amerika užimtų griežtesnę poziciją Sovietų Sąjungos atžvilgiu, mes turime pripažinti, kad neturime pasaulyje kitos tokios atramos savo laisvės kovai, kaip Washingtonas. Teisingai Darbininkas yra pažymėjęs: "Ar vertinsi vienaip ar kitaip (Amerikos) vyriausybės santykius su Pavergtųjų Seimu, viena yra neginčijama: Amerikai tebėra vienintėlė pasaulyje, kurioje veikia tokia egzilių institucija ir kuri teikia politinę ir piniginę paramą tai egzilių veiklai. Vienintėlė".

(5) Penktasis mūsų dėmesio vertas faktas, -- tai birželio 30-tą Philadelphiaje prie Amerikos Laisvės Varpo švęsta Laisvės Diena. Tai jau amerikiečių privačios pastangos. Jau eilę metų New Yorko ir Philadelphiaje amerikiečių kelių organizacijų sambūris organizuoja Laisvės Dieną, kurios prasmė yra priminti Amerikos visuomenei dar svetimųjų jungtą tebešančias tautas ir reikalą padėti joms laisvę atgauti. Pernai ta proga Philadelphiaje kalbėjo dabartinis Amerikos Jungtinių Valstybių Ambasadorius Jungtinėse Tautose Arthur J. Goldberg. Šių metų Laisvės Diena specialiai koncentravosi Baltijos valstybių bylai.

Iš europinių valstybių suminėtinas Federalinės Vokietijos Respublikos Vicekanclerio pasisakymas jo atsakymo rašte Baltijos Valstybių Laisvės Tarybai, kuriai Vliko Valdybos pirminkas turi garbę pirmininkauti. Tame rašte Vicekancleris Mende įsami pabrėžė, kad lygiai kaip ir vokiečių tauta, Baltijos tautos turi teisę į laisvą apsisprendimą ir politinę laisvę.

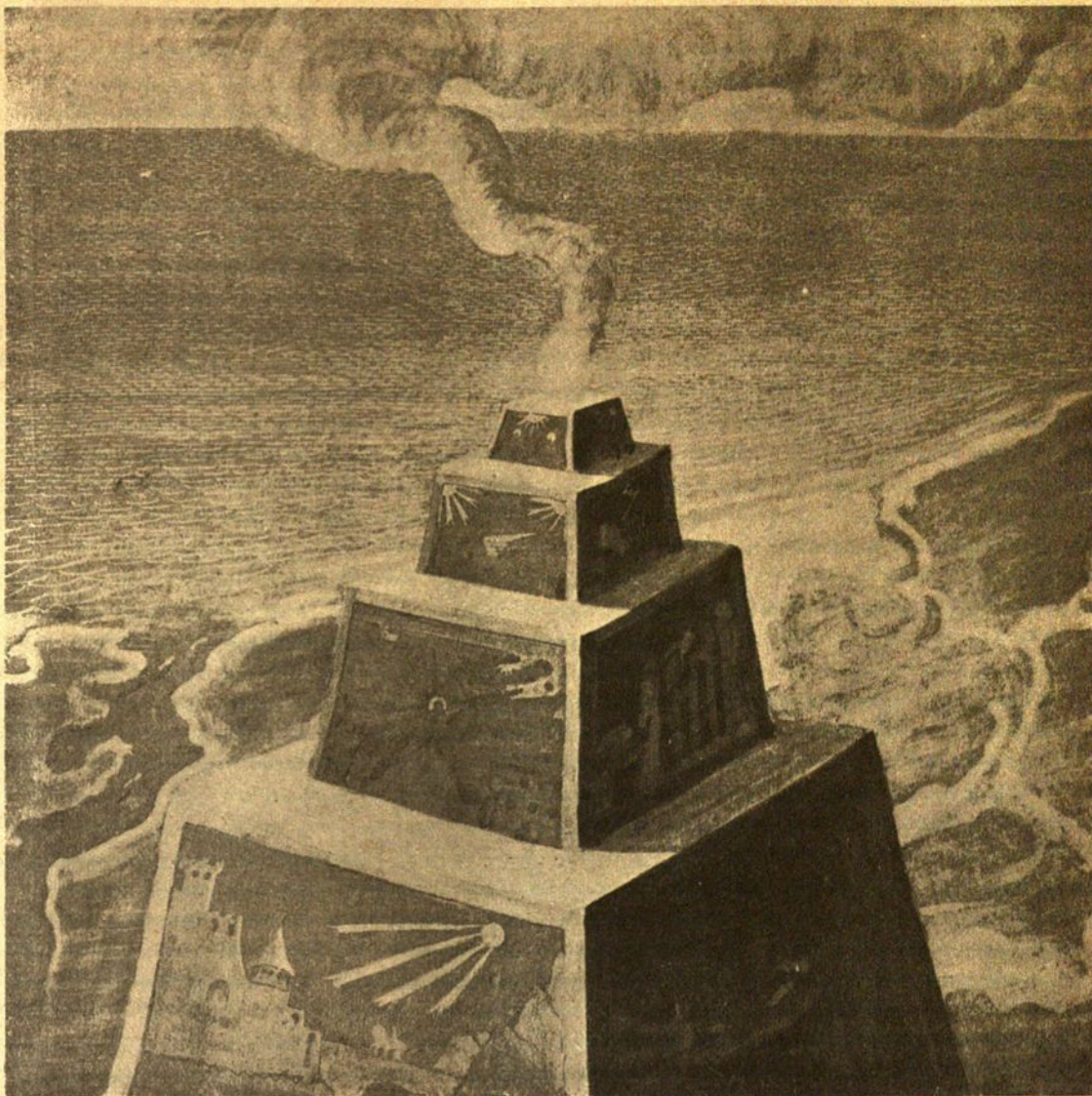
Teigiamų pasisakymų girdėjau ir lankydamasis šiais metais kuriose Pietų Amerikos respublikose. Ir ten, daugiausia mūsų pastangomis buvo suruošti įspūdingi Lietuvių Tautos kovų dėl laisvės 25-rių metų sukakties minėjimai, radę gražaus atgar-

sio tų kraštų spaudoje.

Pagaliau negaliu nesuminėti ir Tarptautinės Žmogaus Teisių Lygos akcijos. Tarptautinė Žmogaus Teisių Lyga yra ne vyriausybė organizacija turinti patariamąjį statusą Jungtinėse Tautose. Kiek anksčiau toji Lyga įteikė Jungtinių Tautų Specialiai 24-rių arba Dekolonizacijos Komisijai memorandumą ir raštą, raginančius tą Komisiją pradėti sovietų kolonializmo Baltijos valstybėse tyrinėjimą. Susirinkus šių metų Jungtinių Tautų Generalinei Asamblėjai, Tarptautinė Žmogaus Teisių Lyga raštu priminė 24-rių Komisijos Pirmininkui savo ankstyvesnį memorandumą ir pakartojo paraginimą sovietų kolonializmo Baltijos valstybėse įrašyti į savo darbotvarkę.

Kiekvienas laiko tarpsnis turi tačiau ypatingas politines problemas, kurios kaupia į save didžiųjų valstybių vyriausybės dėmesį. Šiuo metu tarptautinę sceną dominuoja Tolinieji Rytai ir Afrika. Tos problemos veikia ir Jungtinių Amerikos valstybių ir Sovietų Rusijos santykius, kelia nenorą vieni kitus erzinti klausimais, kurie jų požiūriu šiuo metu nėra pirmiausia. Be to, Maskvai kiek atleidus vadeles, pradėjo labiau reikštis nacionalinės tendencijos vadinamos sa- telitinėse valstybėse. Tų kraštų režimai pradėjo elgtis kiek savaimingiau, pasidarė mažiau subordinuoti Maskvai, pasiviro į mezgimą ūkinį ir kultūrinį santykių su laisvųjų valstybių vyriausybėmis. Tie reiškiniai sukėlė, mano įsitikinimu, perdėtų vilčių ir nepagrįstų iliuzijų Vakaruose. Ir Washingtonas paskelbė "tūtų tiesimo" į tuos kraštus politiką. Tiltai norima tiesti stiprinant diplomatinis santykius ir plečiant kultūrinius bei prekybinius mainus. Pavergtųjų Europos Tautų Seimas pasisakė veltų, kad tie tiltai būtų tiesiami į pačias pavergtąsias tautas, o ne į joms užkurtus komunistinius režimus, kurių tos tautos nekenčia. Bona plečia ekonominius ir prekybinius santykius su pavergtaisiais Vidurio ir Rytų Europos kraštais, kalba net apie diplomatinį santykių su jiemis užkurtais režimais mezgimą. Gana mįslinga yra de Gaulle politika Sovietų Rusijos ir Centro bei Rytų Europos valstybių atžvilgiu. Visa tai, nežinant Vietnamo karo, santykių tarp Sovietų Rusijos ir Raudonosios Kinijos įsitempimo ir įvykių Juodajame Žemyne, tarptautinėje scenoje pagyvino ir Vidurio ir Rytų Europos klausimą. Deja, tas pagyvėjimas ir naujos tendencijos išieina iš dabartinio politinio status quo. Nesijaučia aktyvaus spaudimo į Maskvą vykdyti jos pačios karo ir pokario laikotarpį prisiimtus politinius ir teisinius įsipareigojimus pavergtosios Europos dalies atžvilgiu.

Jei dabartinė laisvųjų valstybių vyriausybės politinė strategija ir ta kitka komunistų valdomų valstybių atžvilgiu ilgainiai gali ir galėtų atnešti kiek daugiau nepriklausomybės ir laisvės vadinamiems satelitinėms kraštams, tai, deja, ji nieko gera nežada Baltijos valstybėms. Tų valstybių pajūgimas Maskvai nerodo jokių sumažėjimo žymių. Priešingai, okupantas dar smarkiau įžuliuo veda ten kultūrinį genocidą ir ūkinio išnaudojimo politiką. Specifiškai Baltijos valstybių padėtis šių dienų tarptautinėje są- rangeje ir jos raidoje kelia mums ypatingo rūpesnio. Turime būti budrūs ir veikūs labiau nei iki šiol, kai galėjome tenkintis suderinta veikla visų pavergtųjų valstybių bendriniame organe -- Pavergtųjų Europos Tautų Seime. Ir Vlikas ir kiti lietuviški veiksniai yra pastatyti prieš uždavinį ne tik daboti, kad būtų išlaikytas dabartinis Lietuvos Respublikos tarptautinis statusas, netik veikti, kad Lietuvos byla būtų gyva tarptautiniame forume, bet ir įtaigoti mums prielankias vyriausybės sustiprinti spaudimą į Maskvą, kad ji vykdytų jos pačios prisiimtus politinius ir teisinius įsipareigojimus ir pasitrauktų iš Lietuvos. Vienas didžiausių bandymų ir iššūkių Lietuvai bus tai, kas sutarties su Vokietija pasirašymas. Atsiminkime, kad Lietuvos Respublika turėjo bendrą, tarptautinėmis sutartimis nustatytą, sieną su Vokietija ir kad taikos sutartis su šia valstybe tu-

M.K. Čiurlionis

Aukuras

rės išspręsti ir Rytprūsių, taigi ir Mažosios Lietuvos likimą. Turėsime veikti ir patys vieni ir drauge su kitais. Be lietuviškųjų politinių veiksmų noriu čia suminėti Baltijos Valstybių Laisvės Tarybą ir ypač Pavergtųjų Europos Tautų Seimą, kuris atstovauja šimtui milijonų Sovietų pavergtųjų europiečių ir kuriam šiais metais vadovauja lietuvis. Gruodžio pradžioje rengiuosi būti Washingtono, o kitų metų pradžioje lankysiuos Europoje.

Mano suglaustai pavaizduotoji tarptautinės padėties raida, taip pat mūsų uždaviniai bei paktėjusi Maskvos ir jos marionetinių Vilniuje taktika santykiuose su laisvaisiais lietuviams -- perėjimas iš izoliacijos į kontaktų ieškojimą -- verčia mus labiau suglaudinti kovotojų dėl Lietuvos laisvės gretas, labiau susidrausminti, mūsų kovą labiau suprin- cipinti.

Apgailestaudamas turiu pastebėti, kad politinėje laisvųjų lietuvių organizacijoje vis labiau pradėjo reikštis centrifugalinės, atseit išcentrinės, tendencijos, kad pradėjo atsirasti mūsuose neaiškumų ir spragų pačioje Lietuvos laisvinimo sampratoje. Vis labiau blanksta Lietuvos valstybingumo koncepcija, mažiau bojamas esamas tarptautinis Lietuvos Respublikos statusas. Per savo agentus okupantas stengiasi sukelti abejonių Lietuvos nepriklausomybės atstatymo realumu ir įtaigoja tenkintis tam tikra priklausomybės forma. Savotiškai suprantamo pragmatizmo pasekėjai kelia kultūrinio prado priematą prieš politinį. Tati logiškai turi vesti į tam tikrą laisvųjų lietuvių santykiavimą su okupuotu kraštu ir jo gyventojais.

Kokie yra Lietuvos laisvinimo sampratos elementai?

(1) Nepriklausoma Lietuvos Respublika su tarptautinėmis sutartimis nustatytomis jos sienomis. Gaila, kad patriotais dedamiesi okupuotos Lietuvos pareigūnai Vilniuje nieko nedarą, kad jų globėjai grąžintų Lietuvai Maskvos taikos sutarties apibrėžtas Lietuvai priklausančias žemes. Siena su Lenkija nuo Nemuno iki buvusių Rytprūsių tebe- laukia teisingo sutvarkymo. Hitlerio pradėtas pasaulinis karas iš- kėlė buvusiųjų Rytprūsių likimo klausimą. Lietuva yra ir bus gyvai suinteresuota tos problemos teisingu išsprendimu, juoba, kad toji problema liečia Mažosios ar Prūsų Lietuvos likimą.

(2) Lietuvos suverenų teisų vykdymo Lietuvoje ir svetur atstatymas. Atstačiusi savo nepriklausomybę, Lietuva dalyvauja tarptautinėse organizacijose -- pasaulinėse ir europinėse -- kaip lygiateisės narės. Vidaus santvarkos klausimą laisvais rinkimais išspręsti pati lietuvių tauta. Mes, laisvieji lietuviai, pasisakome už demokratinę Lietuvos vidaus santvarką. Esame tikri, kad taip pasisakys ir lietuviai Tėvynėje.

(3) Esamo tarptautinio Lietuvos statuso, atseit Lietuvos vals-

VLIK SEIMO NUTARIMAI

Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto seimas New Yorke 1965 metų lapkričio 27 ir 28 dieną, apsvarstęs pranešimuose pa- liestus, su Lietuvos laisvės kova susijusius reiškiniai ir klausimus,

pareiškia:

1. Lietuvos laisvės kovos tikslas -- visiškai Lietuvos valstybės politinės nepriklausomybės atstatymas.

2. Visiškai politinė Lietuvos nepriklausomybė bus pasiekta, visose Lietuvai priklausančioje teritorijoje atstaus Lietuvos respublikos suvereninių teisų vykdymą, sudarantį sąlygas laisvai demokratiškai reikštis tautos valiai Lietuvos valstybėje, ir pagrindą Lietuvos valstybei lygia- teisiškai santykiuoti su visomis kitomis nepriklausomomis valstybėmis.

3. Lietuvos laisvės kovoje nėra vietos pripažinimui nei Lietuvai smurtu primesto sovietinės Rusijos suverenumo, nei prievarta įgyvendintos santvarkos bei administracijos teisėtumo. Todėl joks pasielgimas, reikiąs svetimo suverenumo bei primestos santvarkos ir administracijos teisėtumo pripažinimą, nėra suderinamas su ištikimybe Lietuvos laisvės kovos tikslui.

tybingumo, respektavimas. Lietuva tebėra suverenė valstybė tik svetimai galiai ją kariškai okupavus, suverenų teisų vykdymas krašte yra padarytas negalimas. Svetur tos teisės iš dalies tebėra vykdomos nepriklausomos Lietuvos diplomatų ir konsulų. Todėl turi būti tinkamai respektuojami ir vertinami ir to tarptautinio Lietuvos statuso simboliai -- Lietuvos diplomatiniai ir konsulariniai atstovai.

(4) Prievarinis Lietuvos Respublikos įjungimas į Sovietų Sąjungą ir pastarosios jai užkurtas marionetinis komunistinis režimas yra neteisėti. Laisvųjų lietuvių pareiga yra vengti veiksmų, kurie galėtų būti aiškinami kaip okupacinio režimo pripažinimas ar bent tylus su juo apsiavimas. Be to, jie turi reikauti, kad Sovietų Rusija ištrauktų iš Lietuvos savo karines jėgas, administracijos ir komunistų partijos aparatus.

(5) Lietuvių tautos išlikimą ir jos tautinės kultūros kūrimą bei išsiplėtimą sąlygoja politinė Lietuvos laisvė. Todėl dabarties sąlygose, Lietuvai esant okupuotai, politiniam pradui telkiamas pirmumas prieš kultūrinį pradą.

Laisvųjų lietuvių vienodai suprata Lietuvos laisvinimo samprata, tautinė drausmė, atstojanti šiandien valdžios autoritetą, ir organizacinis susiklausimas yra sąlyga ir laidas kovai dėl Lietuvos laisvės laimėti.

4. Lietuvos inkorporacijos tarp tautinis nepripažinimas yra svarbi Lietuvos laisvės kovos atrama.

5. Lietuvos laisvės kova yra visų pirma politinė kova, siekianti, kad tarptautinis Lietuvos Respublikos statusas nebūtų pažeistas, ir kad būtų suintensyvinamas ir sustiprintas laisvojo pasaulio valstybių spaudimas į Sovietų Sąjungą -- tiesiogiai ir per tarptautines institucijas, -- verčiant ją vykdyti savo karo meto ir pokario politinius ir teisinius įsipareigojimus, taip pat ir tokius įsipareigojimus nepriklausomai Lietuvos Respublikai, ir atitraukti iš Lietuvos žemių savo karines pajėgas, administracijos ir komunistų partijos aparatus.

Peržvelgęs iš lietuvių visuomenės kilusius iniciatyvos pasireiškimus, seimas:

1. Džiaugiasi lietuvių jaunimo įnašu Lietuvos laisvinimui ir jo atliktais žygiais.

2. Teigiamai vertina Kongresinės Akcijos Komiteto veiklą JAV Kongrese.

3. Sveikina Lietuvių Enciklopedijos leidyklos užsimojimą išleisti lituanistinę enciklopediją anglų kalba ir skatina lietuvių visuomenę jį remti.

4. Brangindamas kiekvieną Lietuvos laisvinimui talkinti skiriamą jėgą, mato gyvą reikalą, kad ir šalia Vliko kylanti tokia iniciatyva būtų suderinta su bendrąja Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto politika.

Seimas skatina Vyriausią Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą sudarančių politinių grupių ir kovos organizacijų vadovybes atėti į pagalbą Tautos Fondui, telkiančiam lėšas Lietuvos laisvinimui, ir, bendromis pastangomis ir JAV Lietuvių Bendruomene bei jos padaliniais, kur yra lietuvių, organizuoti nuolatinių aukotojų Tautos Fondui būrelius.

Seimas reiskia nuosirdžią padėką už glaudų bendradarbiavimą su Vliko vadovybe Lietuvos Diplomatinei Tarybai, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės ir jos kraštų valdyboms, o Amerikos Lietuvių Tarybai už bendradarbiavimą ir lėšų teikimą.

Seimas, aukštai vertindamas atliktus darbus, reiskia padėką Vliko Tarybai, Vliko Valdybai bei jos bendradarbiams, Tautos Fondo Valdybai, jos talkininkams ir Tautos Fondo atstovybei Kanadoje.

Už visuomenės informavimą Seimas dėkoja visiems lietuvių laikraščiams ir radijo programų redaktoriams, vedėjams ir bendradarbiams, o visai lietuvių visuomenei -- už dalyvavimą Lietuvos laisvės kovoje ir už jos rėmimą lėšomis.

Nutarimus dėl laisvųjų lietuvių santykiavimo su pavergtosios tėvynės lietuviu Seimas pavedė Vliko tarybai paskelbti vėliau. (ELTA)

DIRVOS 50 METŲ MINĖJIMAS PHILADELPHIJOJ

A.L.T. S-gos Philadelphia skyrius gruodžio mėn. 11 d., 6 val. vak. Lietuvių Banke, 202 N. Broad St., Philadelphia, ruošia

SPAUDOS IR DIRVOS 50 METŲ MINĖJIMĄ,

kur dr. J. Puzinas skaitys paskaitą, tema "Ankstyvoji lietuvių spauda Amerikoje", gi viešnia iš New Yorko p. E. Čekienė darys Dirvos 50 metų veiklos apžvalgą.

Žygiuojantis žmogus

Liudas Dovydenas

Lapkričio trylikta New York'e -- apniukusi diena. Iš ryto krutės smulkus lietis nuplovė dulkes nuo gatvių ir herojų bronzos. Vėliau, kai nuo Baltijos krantų atplėštas žmogus iš Madison Square Garden pajudėjo į Jungtinių Tautų rūmus, dangus blaivėsi. Einantis lietuvis, latvis, estas žinojo, kuo galima tikėtis iš Jungtinių Tautų keturkampio į dangų smingančio mūro. Žygiavo, užtikrintas už mūrus tvirtesnio daikto -- laisvės.

Ameriką, New Yorką nelengva nustebinti. Ne nustebinti ir susirinko žygiuojantis žmogus. New Yorką galima nustebinti, leiskim sau šitaip: lietuvis, latvis, estas išsirengia iki marškinėlių ir ant UN marmurinių laiptų kumščiuojasi.

Visoje New Yorko istorijoje, net ir JAV istorijoje, nebuvo pasirodęs toks žmogus, kokį mes atstovavom žygiuojant New Yorko gatvėmis. Marga, net nuostabi žmogaus atstovybė.

Kalbėdam savo vardu, Žygiavo ainis valstybės, kuri ne kartą siekė Maskvos vartus, sulaukė totorių antplūdį, sutramdė kryžiuočių avantūras. Žygiavo Murovavo pakartųjų ainiai, greta knygnešius, greta Kražiuose kritusiųjų ainių. Žygiavo Sibiro tundrose pakirstųjų broliai seserys, žygiavo nepriklausomybės kovų veteranai, greta jaunų, žvalių veidų, mokyklos suoluose apsiginkluojančių ryžtis ir ištesėti.

Žygiuojantieji reikalavo labai daug ir labai mažai. Leiskit

mums būti tuo, kas mes esam, t.y. būti žmonėmis tarp žmonių, laisvais tarp laisvų, savais tarp savų.

Žygiuojančių kolonai sustojus, du jauni vyrai paklausė: "What do they want?" "Freedom", atsakė sulinkusi senutė, kuri nelengvai nešė metų našta, pradėta nešti prie Baltijos.

Ant šaligatvio stovinti motina su ant rankų pakeltu vaiku, abejingai skaitė plakatų šauksmą: "Sovietinis imperializmas palaidojo laisvę, tikėjimą, tiesą". "Krauju, ašaromis patyrėm komunizmą". Tokių ir panašių buvo šimtai plakaty, milžinišku sriautu tekančioje eismoje, ir jie buvo parašyti anglų kalba, stambiomis raidėmis, įvairių spalvų, bet motina ant šaligatvio, į vaiko klausimą: "Mommy, what does it mean?" atsakė susirūpinusios piktumu "I don't know".

Sustokim prie šaligatvio, nes mes galim atsakyti ir vaikui ir motinai. Jeigu motinai neduoda atsakymo plakatai, eiseną, reik sustoti ir padėti prie motinos kokių mūsų žinojimo našta. Mes ją nešam jau arti dviejų šimtų metų, lydimi carų nagaikis, blaškomi Sibiro ledynuose iki Brežnevo, Kosyginų genocido, rusifikacijos.

Tarp kitko, mes, kurie sumokėjom tūkstančius už paskelbimą mūsų laisvės, mūsų troškimo teisėtumą laikraščiuose -- kuris skelbiais spausdinąs viską, kas tinka spausdinti, -- mes ga-

lim pasakyti gal ir nusivylimotiesą: pavojus prie vartų. Ir vergija, ir melas, ir teroras dar nepakeitė nė vieno kabluko pasaulinio pavergimo plane. Tik lėtinis arklių sustabdymas, pasiganant ilgam žygiui.

Mūsų šauksme į pasaulio sąžinę yra ir liudijimas. Per dvidešimt penkis metus kančia, krauju, gyvu žodžiu mes galim paliudyti ką prarado žmogus ir ką gali prarasti sovietiniam išsiliejiame. Liudijom ir tada, kai mus kaltino kolaboravimu naciams, kai į Rytų Europos griuvėsius veržėsi sovietinis išsiliejimas, o karo herojai ir prezidentai galybės svaigulyje nuolaidomis atsi-pirkinėjo nuo azijatiškos apgaulės.

Man regis, gali tekti būti liudininkais ateityje ir dar daug kartų žygiuoti gatvėmis, alėjomis.

Nuo Kolumbo laikų Amerikos žemė nematė tikresnių liudininkų, pėspėjusių ko galima ne-tikti. Ir, vargas tau, Jeruzale, jei laiku nepriklausai priglausti ausies prie grindinio -- iš-girsti atsuoluojančių dzingischa-nų dundėsio.

Gryna akimi žvelgiant į žygiuojančius, turėjai džiaugtis laimin-gu širdim, matant trijų Baltijos stūnų petys į petį žingsnius. Trijų Tautų Himnui aidėjo tarp mūsų vienos giesmės garsu. Partijos sienos akmenis įsitikinimai sunyko vieningam šauksme.

Mano dukra tyliai susijaudinime pasakė: "Kokie mieli, gražūs žmonės". Iš plačių tolumų susirinkę, skirtingi amžiumi, žinojimu, darbu, pajuto ryšį, dvasinį artumą. Ir reikėjo kartoti "kokie mieli, gražūs žmonės".

Tamsią naktį grįžtant, autobuso ratų čiuzėjime slėgė mintys. Kas gi tu, Rusija? Milžiniškus plotus apžiojusi bedantės meškos nasrais, amžinai svetimųjų užgaidoms pavaldį, tautinius atributus -- nagaikį ir samovarą pasisavinusi iš pavergėjų... įsikibai į melo, tironijos praktiką, apsisupusi komunizmo dūmais.

Pažvelkit į Monaco, Luksemburgą, Andorą, net ir plotu už Lietuvą mažesnę Belgiją. Ar jos galėtų būti tuo, kas jos yra, jeigu būtų "vyresniojo brolio" pašonėje? Kokia tauta, valstybė pakeltų penkis dešimtis metų žmogaus suniekinimo, pavergimo, apglušinimo narkozą, pavadintą Sovietų Sąjunga?

Kas yra Rusija? Kas yra rusas? Kas yra žmogaus protą, jėgas narkotizavęs komunizmas? Žygiuojantis žmogus turi atsakymus.

PO NEW YORKO MANIFESTACIJOS

Praėjus lapkričio 13-tos manifestacijai, įvairiai vertiname tą mostą pareikšti Kremlui ir plačiam pasauliui mūsų tautos laisvės reikalavimo balsą.

Nors vieni to žygio reikšmę didins (kiti jį iš anksto paniekino), galvokime, kad dideli darbai mūsų laukia ir ateityje.

Būtų naudinga, kad vyrai, tą manifestaciją paruošę ir gavę visuomenės paramą, nesijautų, kad nuo dabar jau jiems lemta steigti naujas fondas tolimesnei veiklai. Naudingesni jie bus įsijungę į esančias tam tikslui organizacijas ir fondus, kurių ir taip per daug.

Su KUNA išdygo antras kelių asmenų išplėstas darbas, kurių visuomenė nei kitų organizacijų vadai nediršo neigti. Pirmas, Rezoliucijų komitetas, kuris dirba "Americans for Congressional Action to Free the Baltic States" vardu, išprašydamas rezoliucijų iš Kongreso atstovų. Antras, dabar iškilęs "Committee to Restore Lithuania's Independence", KUNA.

Nei viena, nei kitą šių grupių joks visuotinis suvažiavimas neįsteigė. Bet jų nerėmimas atrodytų lyg kenkimas Lietuvos laisvinimo pastangoms.

Rezoliucijų komitetas išjudino daug ką stambiai aukoti jų pastangoms. Jeigu ir Manifestacijų komitetas jausis, kad jis nulems Lietuvos nepriklausomybės atstatymą savo planais, kitos organizacijos ir fondai jaus pakišamą jiems koją.

Jungimasis, ne skaldymas į smulkias grupes, yra galybė.

Bostono lietuviai kariuomenės šventės minėjime.

P. Plikšnio nuotrauka

LAISVĖS KOVŲ DAINOS

Autentiška lietuvių partizanų kūryba. Tai vertinga knyga, paminklas mūsų laisvės kovotojams.

Kietais viršeliais įrišta, poeto Jono Aisčio redaguota, Lietuvos Nepriklausomybės Fondo išleista knyga gaudama DIRVOJE. Kaina -- 5 dol.

Siųskite čekį ar perlaidą šiuo adresu:

DIRVA,
6907 Superior Ave.
Cleveland, Ohio 44103

LATVIJOS NEPRIKLAUSOMYBĖS MINĖJIMAS TREMTYJE

Minint Latvijos Nepriklausomybės tremtyje, reikia prisiminti, kad latviai, kaip ir lietuviai kovojo ir kentėjo šimtmečiais nuo germanizacijos, rusifikacijos ir polonizacijos persekiojimo. Latvija, Rusijos revoliucijos proga išsilaisvino iš caro priespaudos ir 1918 metais lapkričio 18 paskelbė Nepriklausomybės aktą ir Londono valdžia pripažino Latvijos de facto demokratinę suverenumą.

Nepriklausomybę atgavusi Latvija turėjo kovoti prieš vokiečių okupaciją. 1919 m. liepos 26 d. Latviją užplodo rusų ir vokiečių armijos -- bermontininkai, kurie kovojo prieš bolševikus.

Po ilgo ir taikingo Nepriklausomybės gyvenimo 1940 metais birželio 17 d. sovietai vėl okupavo Latviją ir ją valdė iki 1941 m. birželio 23 d. Pagal sovietų vyriausio NKVD įsakymą Nr. 001223 Latvijos visus priešsovietinius elementus įsakytą likviduoti.

1941 metais birželio 13-14 d. buvo įvykdytas smurtas Rygoje ir visoje Latvijoje. Smurtui vadovavo Sėrovos ir Avakumovas. Tūkstančiai latvių buvo ištremti į Sibirą.

1941 metais birželio 23 d. Latviją užėmė vokiečiai. Kada vokiečiai prie Stalingrado pralaimėjo ir pasitraukė į Vokietiją, sovietai 1944 metais vėl okupavo Latviją ir Estiją ir iki šiai dienai jas naikina.

Latvijos Nepriklausomybės šventės proga tremtyje, norėčiau priminti latvių istoriką K. Stalšans, "Latvijos ir Lietuvos rytų kraštų likimas" istorinio veikalo autorių, kuris aprašo XIX amž. laikotarpį ir bando suvienyti latvius su lietuviais, kaip indoeuropiečių tautas, kurios išliko iki mūsų dienų, kaip viena aiščių giminė.

Latvių istoriko darbas yra pirmas sujungias latvius ir lietuvius į vieną aiščių šeimą.

P. Mačiulis, Latvių-lietuvių vienybės draugijos narys.

Skaityk ir platink
DIRVĄ

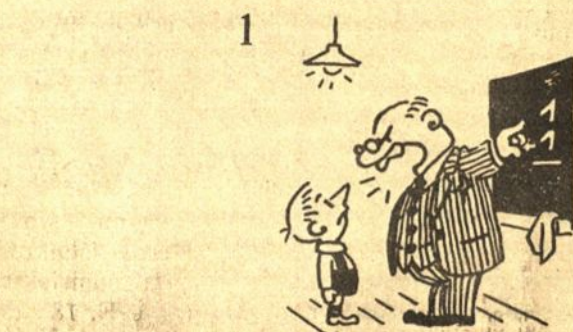
K.S. Karpus

VILTIES SPAUSTUVĖ

6907 Superior Avenue, Cleveland, Ohio 44103
Phone (216) 431-6344

- Priima užsakymus iš visų miestų Jungtinėje Valstybėje ir Kanadoje.
- Spausdina ofsetu laikraščius, žurnalus, brošiūras, programas, katalogus ir kitokius leidinius.
- Patarnauja organizacijoms, bendrovėms ir profesionalams: vizitinės kortelės, blankai, receptų, sąskaitų, sąmatų, atskaitomybės ir kitokios formos; Jūsų adresai įvairių dydžių vokuose -- reguliariuose ir languotuose.
- Užsakymai išpildomi greitai ir sąžiningai.

Štai kodėl vyrai mėgsta futbolą...

• PLB pirmininkas Juozas J. Bačiūnas, PLB Kultūros Tarybos pirm. prof. J. Puzinas ir Valdas Adamkavičius, komisijos narys Vasario 16 Gimnazijos padėčiai tirti, gruodžio 1 d. buvo atvykę į Clevelandą, kur dalyvavo PLB valdybos posėdyje.

Į Clevelandą atsilankę svečiai trumpam laikui buvo sustoję Dirvoje, susipažino su naujosios krautuvės įrengimu ir su redakcijos nariais pasidalino įvairiomis visuomeninio gyvenimo aktualijomis.

LAPKRIČIO 13 D. MANIFESTACIJOS CLEVELANDO KOMITETO APYSKAITA

1965 m. rugpiūčio mėn. 22 d. Clevelando organizacijų ir visuomenės atstovų susirinkimo įšrinktas KLNA Clevelando skyriaus komitetas užbaigė savo darbą ir pateikia sekancią apyskaitą:

Pajamos: surinkta aukų \$2766.00, gauta už parduotus bilietus \$147.00 (padalinta veltui — 37 bilietai), už ženklukus \$92.68, autobusų likutis \$4.10. Viso pajamų buvo \$3009.78. Išlaidų buvo \$75.25 (atsisaukimai, raginimai, reklama, spaudos konf., posėdžių salės nuoma, paštas ir t.t.). Skirtumas \$2934.53, persiūstas New Yorko Koordinaciniam Komitetui.

Komitetas dėkoja Šv.

Jurgio parapijos kunigams, Dirvai, Draugui ir radijo valandėlės vad. J. Stempužiui už reklamą, Dirvai ir Čiurlionio Ansambliui už nemokamą patalpų naudojimą, Lietuvių Klubui, p. Astrauskui, p. Gaidžiūnui ir p. Gražuliui už talką registracijoje, p. Pr. Stempužiui ir G. Žebertavičiui už talką aukų rinkime bei ženklukų platinime ir visiems dalyviams bei aukotojams.

KLNA Clevelando Skyrius:

Pirm. A. Pautienis, išd. L. Leknickas, V. Blinstrubas, K. Budrys, S. Butrimas, F. Eidimtas, A. Gailiūsis, R. Gulbinas, K. Karpius, R. Laniauskaitė, S. Lazdinis, A. Mokaikis, B. Pautienytė, V. Stankus ir E. Silgalis.

GIRTI VAIRUOTOJAI — KALĖJIMAN!

Clevelando burmis tras Ralph S. Locheris paskelbė, kad nuo gruodžio 4 d. imtinai pagauti girti automobilių vairuotojai bus baudžiami pagal valstijos įstatymą, o ne pagal miesto potvarkius. Tai reiškia, kad teisėjai privalės pritaikyti bent minimumą baudos — 3 dienas kalėjimo. Bauda gali pakilti, žiūrint nusikaltimo, iki 60 dienų kalėjimo ir 500 dol. pinigines baudos. Tokios bylos priklausys apskrities, o ne miesto teismams.

Miestas tuo būdu praras kiek pajamų, tačiau pranešime sakoma, kad įstatymai leidžiami teisingumui įgyvendinti, o ne pasipinigauti.

Sis drastiškas burmistro žygis kilo iš susisieki-

nelaimių būklės, kurioje virš 50% susisiekiimo katastrofų buvo dėl girtų vairuotojų kaltės.

Praeitais metais buvo suimta 2,700 vairuotojų, vairavusių girtame stovyje. Tik 1000 jų buvo nubauti pagal tą kaltinimą. Kitiems buvo pritaikytos žemesnės kategorijos nusi-kaltimų bausmės.

ALEKO BANIO DIDELĖ AUKA LIETUVAI

Clevelando vyresniosios kartos ateivių veikėjas Alekas Banys, visą savo gyvenimą pasižymėjęs nuoširdžia parama Lietuvai ir lietuviams šiame krašte, tiems kilniems tikslams patsai aukodamas stambias aukas ir iš kitų surinkdamas šimtus bei tūkstančius dolerių. Tų gražių darbų Alekas Banys neatsizada ir nūdien, prieš porą metų pasitraukęs į pensiją. Pavyzdžiui, tik neseniai plačiu garsu nuaidėjusiam Jaunimo žygiui New Yorke Alekas Banys surinko \$100.00 aukų. Alekas Banys, kitų padedamas, Lietuvos likiminiais reikalais pasiekia ir pasaulio galiūnus. Neseniai jis buvo užsakovs mišias už nužudytą JAV prezidento John F. Kennedy vėlę ir ta proga pasiuntė laišką prezidentui Johnsonui, laiške pareikšdamas, kad jis, Alekas Banys, meldžias Dievo palaimos JAV prezidentui už jojo kietą laikyseną prieš komunistus ir padėką, kad JAV vyriausybė nepripažįsta Lietuvos dabartinės komunistų okupacijos. Šiomis dienomis Alekas Banys iš Baltųjų Rūmų gavo atsakymą su prezidento padėka už tokį dėmesį.

Alekas Banys už krikščioniškus darbus savo Tautai ir tautiečiams neseniai gavo palaiminimo laišką iš popiežiaus Pauliaus VI-jo. (vb)

KULTŪRINIŲ DARŽELIŲ SUKAKTIS

Virš 20 tautybių grupių Clevelande turi įrengę savo kultūrinius darželius, tarp jų ir lietuviai. Lietuvių darželyje stovi Basanavičius, Kudirkos ir Maironio paminklai, Gedimino stulpai ir D.L.K Birutei pašvęstas fontanas. Abu Susivienijimai turi pasodinę darželyje po ažuolą.

Lapkričio 30 d. Clevelando burmistro kabinete įvyko tautinių darželių sąjungos susirinkimas, kuriame nutarta rengti 1966 metais 50 metų sukakties paminėjimą. Pats pirmutinis buvo įrengtas 1916 metais žinomam pasauliniam anglų dramaturgui William Shakespeare'ui jo 300 metų mirties sukakties proga.

1926 metais savo darželį nutarė įrengti žydai, kuriame pagerbti jų žinomi filosofai. Kartu su žydų darželiu tą pat dieną kilo mintis ir apie lietuvių kultūrinio darželio steigimą. Dirva pirmutinė paukojo \$10 lietuvių darželio fondui.

Palapsniui pradėjo prisidėti ir kitos tautinės grupės. Neseniai padavė pareiškimą rumunai, Suomų darželis įrengtas pereitą vasarą. Šiomis dienomis atvyko suomių delegacijos iš aplinkinių miestų ir iš Detroito pagerbti žymų suomių kompozitorių Sibelių 100 metų gimimo sukaktuvėse.

Estai, kurių Clevelande yra palyginamai nedaug, rengia savo darželio atidarymo iškilmes ateinančią vasarą. Latviai taip pat stengiasi įrengti savo darželį. Lenkai pasiryžo pastatyti paminklą savo darželyje poetui Adamui Mickievičiui.

Graikai galvoja savo darželyje pastatyti paminklą anglui poetui Byronui, kuris dalyvavo Graikijos nepriklausomybės kovose prieš turkus 1824 metais ir ten mirė.

Sausio mėnesį bus renkama tos tautinių darželių sąjungos valdyba 1966 metams.

Lietuvių kultūrinio darželio organizacijos valdyba bus renkama tuoj po naujų metų. Vadovybė yra veik išimtinai senosios kartos veikėjų rankose, naujieji kodėl tai nepajėgia susidomėti tuo kul-

CLEVELANDO LIETUVIŲ JAUKIAUSIA SUEIGOS VIETA —

LIETUVIŲ KLUBAS,

6835 Superior Avenue,

kur galima pasivaikinti ir skaniai, nebrangiai paval-gyti.

Pentadieniais, šeštadieniais ir sekmadieniais, prie klubo atdara ir Lietuvių Salės svetainė, su dengtais stalais, ten pat veikiančiu bufetu ir mandagiu patarnavimu. Svetainė veikia minėtų dienų vakarais, grojant lietuviškų plokštelių muzikai.

Šeštadienio vakarais tarp 7 ir 12 valandų vieną valandą degtinės stikluokas tik 10 centų!

Nuo gruodžio mėn. 1 d. pradedamas biljardo, šachmatų ir šaškių lošimo mėgėjų varžybos su įvairiais laimėjimais.

Apie varžybų tvarką žinias teikia Lietuvių Klubu vadovybė ir tarnautojai darbo valandomis.

tūriniu darbu, per eilę metų į darželio organizaciją prisidėjo tik ke-li atstovai.

LIETUVIŲ KLUBAS GYVINA VEIKLĄ

Žiema ir ilgi vakarai skatina ieškoti šiltos bei jaukios užuovėjos savuose namuose arba bendrinėse užėgose. Clevelando lietuviams tokia visuomeniška užėiga yra Lietuvių Salės Akcinės Bendrovės namas su sale, svetaine ir klubu, kuriuose jau virš penkiasdešimties metų vyksta judrus gyvenimas. To namo vadovybė — direkcija ir Lietuvių Klubu vedėjas, Zenonas Dučmanas, prieš keletą mėnesių perėmęs šios įstaigos vadovavimą, rūpinasi pagyvinti Lietuvių Klubu veiklą, įvedant naujovių, siekiant pakelti tos įstaigos kultūrinį lygį.

Pirmuoju užsimojimu Lietuvių Klubu vadovybė plačiau atveria duris Lietuvių Salės svetainės dažnesniam visuomenės naudojimui. Lietuvių Salės svetainė nuo gruodžio pradžios bus atdara penktadienį, šeštadienį ir sekmadienį vakarais. Prie švariai uždengtų stalų svečiai ir viešnios galės ramiai bei jaukiai praleisti vakarus, vaišindamiesi gerai paruoštais nebrangiais užkandžiais. Ten pat, svetainėje, tų dienų vakarais veiks ir gėrimų bufetas, gros lietuviškų plokštelių muzika. Svečiams patarnaus mandagūs ir paslaugūs patarnautojai.

Lietuvių Klubu vedėjas Zenonas Dučmanas deda pastangų įvesdinti kai kurių naujovių. Nuo gruodžio pradžios skelbiamos biljardo, šachmatų ir šaškių varžybos, su atitinkamomis dovanomis. Norintieji dalyvauti Lietuvių Klubu skelbiamose biljardo, šachmatų ir šaškių žaidynėse, prašomi registruotis Lietuvių Klubu darbo valandomis. Registracija pradedama gruodžio mėn. 1 d.

Lietuvių Klubas rūpinasi ir tradiciniais visuomeninio gyvenimo įvykiais. Tokių tradicinių įvykių visada būna Naujųjų Metų sutikimai, kuriuos ruošia sutartinai bei paskirai įvairūs mūsų visuomeniniai sambūriai. Ir Lietuvių Klubu vadovybė, vykdydama tą visuomeninę tradiciją, naujųjų 1966 metų sutikimą ruošia Lietuvių Salės namuose klubo nariams bei jųjų šeimoms. Naujų metų sutikimo vakare veiks bufetas, gros šokių muzika. Įėjimo ženklas — Lietuvių Klubu nario kortelė. Stalai su maistu ir be maisto užsaisakomi iš anksto Lietuvių Klubu įprastinėmis darbo valandomis.

Sveikintina Lietuvių Klubu vadovybės gražios pastangos šią visuomenišką mūsų užėigą padaryti jaukesne ir kultūringesne, įvedant įvairių laikui praleisti naujovių.

(vb)

MŪSŲ ŠOKĖJAI SU AZIJOS IR AFRIKOS STUDENTAIS

Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos tautinių šokių grupė Suktinis yra dažnas amerikiečių ir kitų tautų kultūrinių programų dalyvis. Vien tik šiais metais, be mokyklos parengimų, Suktinis jau yra šokęs šešis kartus ir sulaukęs ne tik gausių publikos plojimų, bet ir rengėjų nuoširdžios padėkos: Liaudies meno draugijos, Zoologijos sodo, kuris savo gausiai iliustruotame leidiny "Zoo News", be Clevelando orkestro ir kitų, yra įdėjęs ir mūsų šokėjų nuotrauką.

Pažymėtinas paskutinis Suktinio pasirodymas lapkričio 20 d. Tarptautinės studentų grupės programoje, kur, be daugelio Euro-

pos tautų — anglų, prancūzų, italų ir kitų, — dalyvavo ir Afrikos bei Azijos tautų atstovai: japonai, indai, filipinai... Čia Suktinis pašoko tris šokius, ir nuoširdus publikos plojimas lydėjo juos visus, bet ypač mergaičių grakščiai šokamą Mikitienę ir Grandinėlę, kurios žaismingas dramatinis turinys, palydimas šokėjų vaidybos, yra lengvai žiūrovo suprantamas.

Teko patirti, kad šios tarptautinės studentų grupės pirmininkas kreipėsi į Suktinio vadovus, prašydamas sausio mėn. surengti jų organizacijai lietuvių vakarą.

Jūsų lietuviškas Suktinis buvo žavingas, gyvas ir kupinas džiaugsmo. Daugelis žmonių man sakė, kad jie ypatingai juo džiaugėsi. Aš pats buvau tikrai labai entuziastingas, — rašo savo laiške minėtos studentų organizacijos pirmininkas. — Be abejonės, mes būtinai norėtume turėti lietuvių vakarą.

Tai jau būtų didesnis darbas, ir jo programai, susidedančiai iš istorinės-kultūrinės Lietuvos gyvenimo apžvalgos, dainų, šokių, liaudies meno parodėlės ir lietuviškų valgių pavyzdžių, Suktinis būtų reikalingas ir kitų meno sričių atstovų talkos. Gi tuo tarpu jau reikia ruošti naujiems pasirodymams, ypač Tautų festivalio programai, kuri bus vasario mėn, ir kur Suktinio šokėjai jau pakviesti.

(av)

CLEVELANDO PARENGIMŲ KALENDORIUS

GRUODŽIO 11 D. "Aukso Žąsis". B. Pukelevičiūtės spalvota filmas.

GRUODŽIO 12 D. Prel. M. Krupavičiaus 80 m. amžiaus su-kakties minėjimas, rengia ALT Clevelando skyr.

GRUODŽIO 12 D. ruošiami pietūs Šv. Jurgio parapijos salėje BALF'ui parenti.

GRUODŽIO 19 D. Dr. A. Nasvyčio paskaita "Moderniškostech-nikos laimėjimai erdvėje". Rengia LB 1 apyl. valdyba.

GRUODŽIO 25 D. Čiurlionio Ansamblio namuose ruošiami šokiai studentams. Pradžią 8 val. vak. Rengia Clevelando Stud. Ateitininkų Draugovė.

GRUODŽIO 26 D. Kalėdų Eg-lutė. Ruošia Vysk. M. Valančiaus mokykla.

GRUODŽIO 31 D. Tradicinis Lietuvių Bendruomenės Naujųjų Metų sutikimas, Šv. Jurgio pa-rap. salėje.

1966

SAUSIO 9 D. Šv. Kazimiero liet. mokyklos eglutė.

SAUSIO 22 D. Hamiltono (Canada) jaunimo teatras "Aukuras" stato K. Binko 5 veiksmų dramą "Atžalynas" Šv. Jurgio parap. salėje. Rengia LB 1-os Apyl. Valdyba.

• Apdraudęs reikalais geriausius patarnavimus gausite kreipdamiesi į Z. Obelenį tel. 531-2211.

PARDUODAMAS NAMAS

Labai gerame stovyje colonial. Gerai išlaikomas kiemas. Arti susisieki-mo, mokyklų (prie E. 185 gt.). Parduoda savininkas. Teirautis tel. IV 1-9318.

RETA PROGA

įsigyti papiginta kaina Dirvos iš-leistas knygas.

PALIK AŠARAS MASKVOJE

B. ARMONIENES atsiminimai iš Sibiro, lietuvių kalboje. Knyga gausai iliustruota retomis nuotraukomis. KAINA \$3.00

KELIAS Į KAIRĘ

ALES RŪTOS romanas, premijuotas Dirvos konkurse. KAINA \$3.00

DAILININKAS RAUBA

VINCO RAMONO novelės. KAINA \$3.00

ALMA MATER

R. SPALIO romanas iš studentų gyvenimo Nepr. Lietuvoje. KAINA \$5.00

Visų keturių knygų bendra kaina \$14.00, bet Dirvos skaitytojai naudodamiesi knygų išpardavimo vaju, moka tik

10 DOL.

už keturias knygas.

— I Š K I R P T I —

DIVOS ADMINISTRACIJAI

6907 Superior Avenue
Cleveland, Ohio 44103

Prašau man išsiųsti keturias knygas: Palik Ašaras Maskvoje, Kelias į Kairę, Dailininkas Rauba ir Alma Mater, už papigintą kainą — 10 dol.

Pavardė ir vardas

Adresas

Prie šio jungiamas čekis ar money order 10 dol. sumoje.

Naturally
**SUPERIOR
SAVINGS**

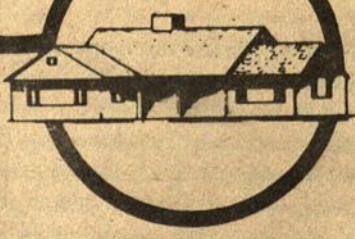
SINCE 1909

13515 EUCLID AVE.
6712 SUPERIOR AVE.

CLEVELAND

HOME and
REMODELING
LOANS

INSURED SAVINGS

MINT TAVERN

397 E. 156 gt., Cleveland, Ohio

DEGTINĖ, ALUS, VYNAS, GERAS MAISTAS.

PENKTADIENIAIS ŽUVIS IR KITI VALGIAI.

Šeštadieniais šokių muzika.

Sav. Mr. & Mrs. P. SUKIS

Tel. 531-9808

JAKUBS & SON

FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185th St.
KE 1-7770

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

• A. L. T. S-gos veikėjai St. Lukoševičius, Elizabeth, N. J. ir J. Česonis. Philadelphia, Pa. aktyviai įsijungė į naujų Dirvos prenumeratorių suradimo darbą, kuris duoda gerų rezultatų. Jie jau prisiuntė po kelis naujus prenumeratorių.

Būdinga, kad beveik kiekvienas naujai susipažinęs su Dirva, jos nebeat-sisako užsiprenumeruoti. Vieni jų iš karto pasisako nesitikėję lietuviškame laikraštyje matyti tiek gerų ir aktualių nuotraukų, kiti randa įdomios ir aktualios medžiagos pasiskaitymui, tretį džiaugiasi Dirvos dideliu dėmesiu jaunimo organizacijoms.

AFRIKOJE MIRĖ PRANAS DAMŠAITIS

* DAILININKAS PRANAS DOMŠAITIS, 85 m., amžiaus po sunkios ligos, mirė lapkričio 14 d. Johannesburge, Pietų Afrikoje. Gimęs Kropynų (Vulukiemio) kaime, Kuršių kopose, 1880 metų rugsėjo 15 d., dailės studijas pradėjo apie 1910 metų Karaliaučiaus meno akademijoje, vėliau studijavo Berlyne, Paryžiu ir Florencijoje. Po pirmojo pasaulinio karo buvo vienas iš žinomų dailininkų Vokietijoje ir kituose Europos kraštuose. Kelis kartus lankėsi Lietuvoje, ypač savo gimtinėje ir motinos gimtinėje Žemaitijoje. Yra sukūręs tų kraštų vietovaidžių paveikslų. Dalyvavo parodose Berlyne, Munchene, Vienoje, daugiausia vadinamo Naudos Atskalo (Neue Sezession) sąjungos gretose. Nacių režimo laikais jo kūryba buvo uždrausta rodyti parodose. Tuo metu jis išvyko į Pietų Afriką ir ten gyveno iki mirties. Dar iš šių metų pradžios jo kūryba susilaukė aukšto įvertinimo Pietų Afrikos valstybinio masto konkurse. Liko žmona Adelaida Domšaitienė, buvusi koncertinė dainininkė. (ELTA)

VOKIETIJOJ MIRĖ JUOZAS VAIVADA

Gautingo sanatorijoje po ilgų metų varginančios ligos spalio 22 d. mirė veterinarijos gydytojas Juozas Vaivada 65 m., nevedęs, kilimo nuo Biržų.

Velionis buvo giliai tikintis, ramaus būdo. Tikros lietuviškos dvasios. Mums, ligonims, rūpestingas. Vis pasistengdavo susirašyti su leidėjais, parūpinti mums

laikraščių ir knygų, kad mums nebūtų taip nuobodu tuose nelaimingųjų namuose.

Velionis ilgus metus buvo Balfo įgaliotinis ir iš bet kur gautą šalpą padalindavo taip, kad nė vienas nesijautė nuskriaustas.

Palaidotas Gautingo kapinėse spalio mėn. 25 d. Laidotuvių apeigas atliko kun. dr. J. Aviža, dalyvaujant kun. A. Milui. Stipresni ligonys ir būrelis lietuvių atvykusių iš toliau, o taip pat ir kitataučių, kurie pažinojo velionį. Tegul būna Tau, Juozai, lengva svetima žemė.

Gautingiškis

DETROIT

• Detroito Lietuvių Kultūros klubas kviečia visus į Vasario 16-tosios gimnazijai paremti rengimą, kuris įvyks gruodžio 11 d., 7 val. vak. Lietuvių namuose. Programoje rež. Z. Mikšienės meno sambūris stato komediją "Advokato patarimus". Piano solo išpildys B. Ūsaitė, V. Šimkus, iš Chicago, pasidalins įspūdžiais iš kelionės po Vokietiją ir parodys filmą iš gimnazijos gyvenimo.

TORONTO

LIETUVOS KARIUOMENĖS MINĖJIMAS

Kariuomenės minėjimas, kurį rengė Toronto apylinkės valdyba, įvyko lapkričio 28 d. Po vėliavų įnešimo, klebono kun. P. Ažubalo invokacijos, vietos apylinkės pirmininko Aug. Kuolo atidaro-mojo žodžio ir konsulo dr. J. Žmuidzino sveikinamosios kalbos, paskaitą skaitė svečias iš JAV pulk. R. Liormanas. Prelegentas apžvelgė mūsų kariuomenės istorinę raidą nuo DLK Mindaugo laikų iki šiol. Jis pažymėjo, kad Lietuvos kariuomenės laimėjimai Mindaugo laikais ties šiauriais ir Durbės ežerų, Vytauto ties Žalgiriu ir daugelis kitų jos atliktų didelių žygių, Lietuvą apsaugojo netik nuo sunaikinimo, bet praplėtė jos sienas ir padarė viena didžiausių valstybių Vidurio Europoje. Lietuvos kariuomenė visada buvo ryžtinga ir narsė. Tą liudija daugelis ir vėliau jos pergalių. Kaip pavyzdį, paskaitininkas paėmė ir davė netolimos praeities kovas ir laimėjimus siekiant Lietuvos Ne-

priklausomybės atstatymo. Su tikėjimu, kad ir vėl atgausime laisvę, pagarbūs Lietuvos karys pulk. R. Liormanas baigė savo paskaitą.

Tautinių šokių grupė, kuriai vadovauja V. Turūta, pašoko Subatėlę, Oželį ir Gyvatara.

Sol. R. Strimaitis padainavo Ei greičiau, greičiau ir Kur bakūžė samanota -- St. Šimkaus; Serenada -- E. Toselli ir Ideale -- P. Tosti.

Sol. A. Simanavičius -- Žaliojoj lankelėj -- J. Tallat-Kelpšos ir Infelice tua credevi -- G. Verdi.

Solistams akomponavo muz. St. Gailevičius.

Maloniai visus nuteikė jaunos literatės L. Švėgždaitės pasirodymas su savo kūryba. Ji paskaitė ketvertą gražių, laiko dvasiai ir minėjimo rimčiai pritaikintų eilėraščių. Lauksimė ir daugiau.

Po padėkos, galingai nuskambėjus Himno žodžiams, susirinkusieji skirstėsi išsinešdami ryžtą kovoti ir laimėti.

(pb)

Škaityk ir platink
DIRVĄ

J. BACHUNO ŽODIS RUOŠIANTIEMS LIETUVOS ŪKININKO PAGERBIMĄ

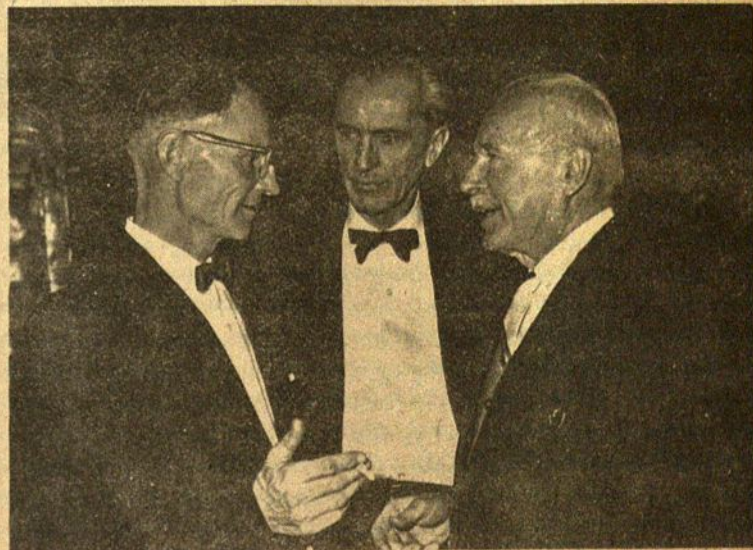
Sukliudytas ankstyvesnių įsipareigojimų, gailiuosi negalįs šiandien įsų tarpe dalyvauti Lietuvos ūkininko pagerbimo iškilmėse. Bet siunčiu jums nuoširdžiausius linkėjimus ir savo pagarbos jausmus lietuviškajam žemdirbiui.

Taip pat dėkoju, kad mane kvietė į šias iškilmes, kaip Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdybos pirmininką. Tačiau man šia proga norėtusi dar labiau prijungti savo asmenišką mintį, nes jau keletą dešimtmečių esu dirbęs darbą, kuris daugeliu požiūrių buvo labai artimas ūkininko darbiui. Ir aš pats save visados vadinu pirmiausia ūkininku, nors kai kas iš to pasišaipų. Vaisių ūkis ir vasarviečių verslas yra ne vien tik biznis. Kiekvienas mano turėtų vasarviečių tipo vedėjas ar savininkas, neabejoju, patvirtintu, jog šiame darbe reikia būti ūkininku, reikia pačiam dirbti ar bent mokėti ir gerai suprasti, kas yra ūkininko darbas ir ūkininko dvasia.

Todėl man gerai suprantamas tas dalykas, ir džiaugiuosi, kad nepamirštama įvertinti lietuvių ūkininką, šiuo atveju turint galvoje ne Amerikos lietuvių ūkininkus, bet tėvynės Lietuvos ūkininkus. Ūkininkai, vienas iš gausiausių Lietuvos luomų, be abejo turi milžiniškų nuopelnų lietuvių tautos išlaikymui jos nelaisvės laikotarpiuose ir ekonominei pažangai Nepriklausomybės metais. Tikėtina, kad bolševikinė okupacija nebus sulaužiusi ir dabar lietuviško žemdirbio gyvo-

Lapkričio 20 d. ALTS Chicago skyrius, Pakšto salėje, suruošė tradicinį rudens balių. Jame tautininkai ir jiems prijaunantieji susitinka pasikalbėti prie vaišių stalo, pašokti. Šeiminingės pareigas šį kartą puikiai atliko ir visus sočiai privaišino Genė Modestavičienė. Barą tvarkė Petras Vėbra ir Cezaris Modestavičius. Skyriaus pirmininkas Stasys Orentas parūpino laimėjimams vieną Antano Petrikonio paveikslą, už kurį surinkta \$115. Laimėjo Onutė Daškevičienė. Nuotraukoje iš kairės: laimėtą paveikslą įteikia PLB pirm. J. Bačiūnas, laimėjimo bilietą traukusi V. Olienė, sk. pirm. S. Orentas ir laimėtoja V.A. Račkausko nuotrauka

Jaunimo kongreso reikalai visada pasikalbėjimo tema, kur tik bus PLB pirm. J. Bachunas. Ta tema kalbasi rudens baliuje susitikę, iš kairės: Vilties vicepirmininkas inž. Kazys Pocius, ALTS Chicago skyriaus pirm. Stasys Orentas ir PLB pirm. Juozas J. Bachunas. V.A. Račkausko nuotrauka

Niekad nepraleidžia tautininkų subūvimų mūsų mielas ir dosnis rėmėjas dr. Juozas Bartkus su poniu rudens baliuje. V.A. Račkausko nuotrauka

LIETUVIŠKOS KNYGOS, PLOKŠTELĖS, MEDŽIO DROŽINIAI, AUDINIAI, GINTARAS

ir įvairios kitos importuotos dovanos!

Visa tai galite įsigyti, atvykę į naujai atidarytą DIRVOS krautuvę, 6907 Superior Ave.

Krautuvė atidaryta kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vak., šeštadieniais nuo 9 val. ryto iki 2 val. p. p.

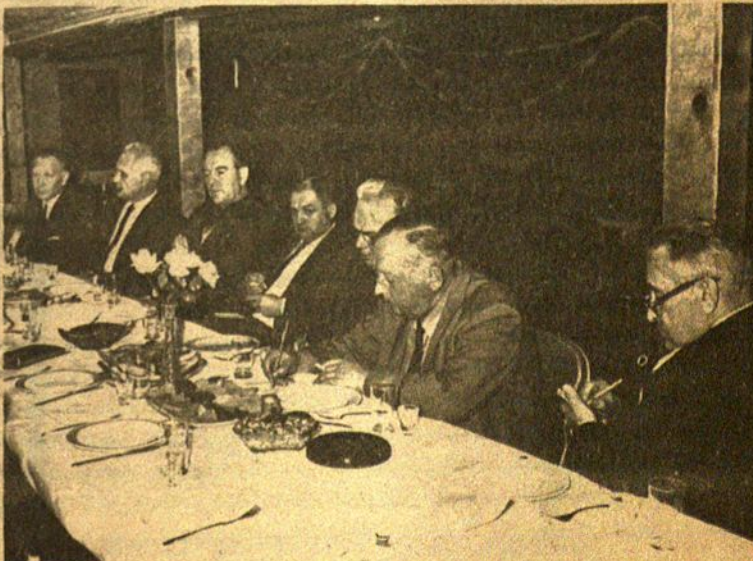
Mano brangiaj draugei

ZINAI DAI GALVYDIENEI

mirus, reikiama giliausia užuojauta dukrai NINAI ir OSKARUI PETRONIAMŠ, sūnams STASIUI ir ALEKSANDRUI su žmona, anūkam JURGIUI ir RIMANTUI

Nuliūdę

Marija Johansonienė ir šeima

Linksmi nusiteikę ALTS centro vald. išd. Mečio Šimkaus stalas Rudens baliuje, Pakšto salėje.